

PIRISTYSRUISKE VAI SURMANISKU?

**Fennovoima Oy:n ydinvoimalan periaatepäätösvaiheen kuulemis-
tilaisuuksien yleisöpuheenvuorojen analyysi**

Anna Nurmi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Sosiologian työraportteja
Syksy 2010

ISBN 978-951-39-4060-7

TIIVISTELMÄ

Työraportissa analysoidaan Fennovoima Oy:n ydinvoimalan periaatepäätöshakemuksen liittyvissä julkisissa kuulemistilaisuuksissa käytyä yleisökeskustelua. Tilaisuudet olivat osa ydinenergialain mukaista periaatepäätösmenettelyä. Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti tilaisuudet toukokuussa 2009 Simossa, Pyhäjoella ja Ruotsinpyhtäällä, jotka olivat ydinvoimalan vaihtoehtoisia sijoituskuntia. Tutkimusaineistona oli tilaisuuksien yleisöpuheenvuorot, jotka tallennettiin ja litteroitiin. Selvityksen tavoitteena oli tutkia, mitä asioita puheenvuoroissa painotetaan, onko hankkeen kannattajien ja vastustajien puheenvuoroissa eroja sekä onko puheenvuoroissa nähtävissä paikkakuntakohtaisia eroja.

Kuulemistilaisuuksissa esitettyjä yleisöpuheenvuoroja analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Puheenvuoroista muodostetut suurimmat pääluokat otettiin tarkempaan analyysiin sillä perusteella, mikä oli kullakin paikkakunnalla suurin pääluokka. Analyysiin valikoitui energiapolitiikka, hanketta koskeva tieto sekä päätöksenteko -luokat. Näissä kolmessa pääluokassa havaittiin myös suurinta sisällöllistä variaatiota kannattajien ja vastustajien välillä. Sisällönanalyysissä muodostetut luokat verrattiin puheenvuorojen pitäjien esittämään kantaan hankkeesta.

Ydinvoimalahanke nähtiin yleisöpuheenvuoroissa merkittävänä ja pitkälle tulevaisuuteen ulottuvana päätöksenä. Laitoksen rakentamisesta ja hankkeeseen liittyvistä tutkimuksista esitettiin hyvinkin konkreettisia väitteitä. Toisaalta hanke herätti myös moraalisia ja eettisiä pohdintoja. Simossa suurimmat luokat olivat energiapolitiikka ja taloudelliset vaikutukset, kun taas Pyhäjoen tilaisuudesta muodostetut suurimmat luokat olivat hanketta koskeva tieto ja päätöksenteko. Ruotsinpyhtäällä keskusteltiin eniten päätöksentekoon liittyvistä aiheista sekä kommentoitiin ympäristövaikutusten arviointi (YVA) selostusta. Lisäksi erityisesti Simon ja Pyhäjoen tilaisuuksia luonnehti taloudellisten näkökulmien painottuminen. Taloudelliset tekijät olivat esillä varsinkin hanketta kannattavien puheenvuoroissa

Simossa ja Pyhäjoella korostettiin paikallista teollisuusosaamista. Hankkeen kannattajat näkivät hankkeen tärkeäksi teollisuudelle. Ruotsinpyhtään tilaisuuden kommenteissa korostettiin yksilön aseman huomioonottamisen tärkeydestä valtakunnallisessa päätöksenteossa. YVA-menettelyyn osallistuminen katsottiin tärkeäksi. Ruotsinpyhtäällä kommentoitiin runsaasti myös kunnallista päätöksentekoa.

Huoli turvallisuudesta, elämän jatkuvuudesta ja asioiden tarkasta selvittämisestä oli yhteistä sekä hanketta kannustavilla että vastustavilla henkilöillä. Kaikissa tilaisuuksissa oli kommenteissa havaittavissa epävarmuutta ja turhautumista, koska ei voitu tietää millaisen päätöksen valtioneuvosto tekisi ja mikä olisi lopullinen paikkakunta jos ydinvoimala päätetään rakentaa. Hankkeen valmisteluilla nähtiin olevan myös vaikutuksia siinä tapauksessa, että laitosta ei rakenneta.

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Kuulemistilaisuuksien kulku	10
TAULUKKO 2. Kaikkien tilaisuuksien pää- ja alaluokat.....	15
TAULUKKO 3. Luokittelussa muodostetut pääluokat ja kommenttien määrät ..	42
TAULUKKO 4. Energiapolitiikka -pääluokka.....	45
TAULUKKO 5. Hanketta koskeva tieto -pääluokka	46
TAULUKKO 6. Päätöksenteko -pääluokka.....	50

LYHENTEET

PAP	Periaatepäätös
STUK	Säteilyturvakeskus
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
YVA	Ympäristövaikutusten arviointi

ESIPUHE

Suomen sitoutuminen ydinvoimaan on vahvistunut viimeisen vuosikymmenen aikana. Toukokuussa 2010 hallitus päätyi esittämään eduskunnalle myönteistä periaatepäätöstä kahdesta uudesta ydinvoimalahankkeesta. Tästä muutaman kuukauden päästä heinäkuun alussa eduskunta hyväksyi periaatepäätösten myöntämisen sekä Teollisuuden Voimalle että Fennovoimalle. Teollisuuden Voiman osalta periaatepäätös hyväksyttiin äänin 120–72 ja Fennovoiman vastaava äänin 121–71. TVO tulee rakentamaan uuden yksikön Eurajoen Olkiluotoon, kun taas Fennovoiman rakennusprojekti sijoittuu Pohjois-Suomeen joko Pyhäjoelle tai Simoon. Olkiluotoon on parhaillaan rakenteilla viides ydinvoimalaitosyksikkö, josta päätettiin vuonna 2002. Sitä ennen, vuonna 2001, tehtiin merkittävä periaatepäätös käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksesta.

Anna Nurmen tutkimusraportti kuvaa osaltaan tätä Suomen energiapolitiikan yhtä historiallista käännettä. Nurmen tutkimusraportti Fennovoiman ydinvoimalan periaatepäätösvaiheen kuulemistilaisuuksista on kolmas peräkkäinen työraportti ydinvoima-aiheesta. Raporteissa on paneuduttu Suomen ydinvoimapolitiikan ajankohtaisiin muutoksiin. Jyväskylän yliopiston Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen ja Tampereen yliopiston Poliitiikan tutkimuslaitoksen yhteisprojektien tavoitteena on ollut dokumentoida ja eritellä Suomen ydinvoimapolitiikan toteutumista, vaikutuksia ja reaktioita paikkakuntatasolla.

Ensimmäinen tutkimusraportti *”Uuden ydinkeitaan etsintää. Fennovoiman ydinvoimalahankkeen YVA-ohjelmavaiheen yleisötilaisuudet Kristiinankaupungissa, Ruotsinpyhtäällä, Pyhäjoella ja Simossa”* valmistui vuonna 2008. Sen päävastuullinen tutkija oli Anne Pylkkönen Tapio Litmasen ja Matti Kojon avustuksella. Anna Nurmi avusti tutkimusraportin viimeistelyssä. Raportissa paneuduttiin siihen, kuinka uusi ydinvoimayhtiö aloitti sijoituspaikan valinnan neljällä uudella ei-ydinvoimapaikkakunnalla. Koimme tärkeäksi seurata tätä historiallista vaihetta tutkimuksen keinoin.

Toinen tutkimusraportti *”Yleisökysymyksiä vailla vastauksia. Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen laajennushankkeen yleisötilaisuudet Eurajoella 2008–2009”* valmistui vuonna 2009. Tutkimuksen analysoinnista ja raportin kirjoittamisessa päävastuussa oli Anna Nurmi. Tutkijat Matti Kojo ja Tapio Litmanen keräsivät tutkimusaineiston, avustivat kirjoitustyössä ja kirjoittivat raportin johdantoluvun. Raportissa eriteltiin sekä loppusijoituslaitoksen laajennushankkeen ympäristövaikutusten arviointilain mukaisia yleisötilaisuuksia että ydinenergiain mukaisia julkisia kuulemistilaisuuksia Eurajoella. Näimme tärkeäksi jatkaa kansainvälisesti huomiota herättäneen loppusijoitushankkeen seuraamista, koska viime

vuosina loppusijoitus ei ole juurikaan herättänyt kiinnostusta Suomessa, mutta ulkomainen kiinnostus hankkeeseen on merkittävää.

Tutkimuksen taustalla on kaksi Jyväskylän ja Tampereen yliopiston yhteistä tutkimusprojektia. Vuosina 2008–2009 toteutettu Kansallisen ydinjätehuollon tutkimusohjelmaan, KYT2010, kuuluva tutkimusprojekti *"Seurantahanke käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen sosioekonomisista vaikutuksista ja tiedonvälityksestä Eurajoen ja sen naapurikuntien asukkaiden näkökulmasta"* (SEURA) sekä vuosina 2007–2010 toteutettu Suomen Akatemian Valta Suomessa tutkimusohjelmaan kuuluva *"Governance of Finnish Energy Policy-making"*.

Kiitokset työ- ja elinkeinoministeriölle yhteistyöstä sekä aineiston luovuttamisesta tutkimuskäyttöön. Suuri kiitos kuuluu YTL Matti Kojolle työn kommentoinnista ja ohjauksesta sekä tietenkin Anna Nurmelle onnistuneesta ja kiinnostavasta tutkimuksesta.

Jyväskylässä 13.10.2010

Tapio Litmanen

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

TAULUKOT

LYHENTEET

ESIPUHE

1 JOHDANTO.....	7
1.1 Hankkeen taustaa.....	7
1.2 Julkiset kuulemistilaisuudet.....	8
2 TUTKIMUSTAVOITE, -AINEISTO JA MENETELMÄT	10
2.1 Tutkimustavoite ja aineistonkeruu.....	10
2.2 Yleisöpuheenvuorojen luokittelu	11
2.3 Luokittelukriteerit.....	12
3 PAIKKAKUNTAKOHTAISET TULOKSET	16
3.1 Simo.....	16
3.2 Pyhäjoki.....	24
3.3 Ruotsinpyhtää	35
4 TILAISUUKSIEN SUURIMPIEN PÄÄLUOKKIEN ANALYYSI	42
4.1 Energiapolitiikka.....	43
4.2 Hanketta koskeva tieto.....	46
4.3 Päätöksenteko.....	48
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
LÄHTEET	55

1 JOHDANTO

Työraportin otsikko kuvastaa vastakkainasettelua, joka vallitsi toukokuussa 2009 Fennovoiman esittämissä vaihtoehtoisissa uuden ydinvoimalan sijoituskunnissa. Samalla kun Suomessa käytiin keskustelua lisäydinvoiman rakentamisesta, käytiin Pyhäjoella, Simossa ja Ruotsinpyhtäällä keskustelua uuden ydinvoiman mahdollisesta sijoittamisesta kuntaan. Asukkaat, päätöksentekijät, viranomaiset ja asiantuntijat olivat ison ja vaikean päätöksen edessä. Fennovoiman periaatepäätöshakemukseen (PAP) (Fennovoima 2009a) liittyvissä tilaisuuksissa pohdittiin ydinvoiman vaikutuksia laajasti. Ydinvoimahanke nähtiin yleisön puheissa selvästi suurena, pitkälle tulevaisuuteen ulottuvana asiana. Toisaalta puheissa näkyi toiveikkuus, toisaalta taas epävarmuus. Periaatepäätöshakemukseen liittyvän kuulemisen jälkeen jäätin päätösprosessissa odottamaan sekä kuntien päätöstä asiasta että valtioneuvoston periaatepäätöstä. Simon ja Pyhäjoen kunnat tekivät päätöksensä hankkeesta kuulemistilaisuuksien jälkeen, kun taas Ruotsinpyhtäällä päätös oli tehty ennen tilaisuutta. Hankkeen mahdollista toteutumista kuvailtiin kuulemistilaisuuksissa piristysruiskeena ja surmaniskuna.

Tässä raportissa on analysoitu keskustelua, joka käytiin Fennovoiman ydinvoimalan periaatepäätöshakemukseen liittyvissä julkisissa kuulemistilaisuuksissa. Julkiset kuulemistilaisuudet järjestettiin toukokuussa 2009 Simossa, Pyhäjoella ja Ruotsinpyhtäällä.

1.1 Hankkeen taustaa

Fennovoima Oy jätti periaatepäätöshakemuksensa koskien uuden ydinvoimalaitoksen rakentamista valtioneuvostolle 14.1.2009 (TEM 2009). Fennovoima esitti hakemuksessaan uuden laitoksen sijaintipaikaksi joko Pyhäjoen Hanhikiveä, Ruotsinpyhtään Gäddbergsötä tai Simon Karsikkoa. Yhtiö haki periaatepäätöshakemuksessaan lupaa yhdelle tai kahdelle kevytvesireaktorille. Hakemuksen mukaan sähkön tuotanto on tarkoitus aloittaa vuonna 2020. Ydinvoimalaitoksen käyttöikäksi on arvioitu 60 vuotta. (Fennovoima 2009a.) Ennen päättymistä kolmeen vaihtoehtoiseen sijoituspaikkaan Fennovoima suoritti monivaiheisen valintaprosessin eri paikkakuntien välillä. Yhtiö ilmoitti kesäkuussa 2007 aloittavansa laitospaikan etsimisen, päätyen lopulta kolmeen vaihtoehtoon kesäkuussa 2008. Tuolloin Fennovoima aloitti teknisen suunnittelun Pyhäjoella, Simossa ja Ruotsinpyhtäällä. (Pylkkönen, Litmanen ja Kojo 2008; Fennovoima 2008a.) Fennovoima perusteli päätöstään jatkaa tukimusta edellä mainituilla paikkakunnilla Säteilyturvakeskuksen ohjesäännössä annettujen kriteereiden täyttymisellä. Lisäksi

Fennovoima ilmoitti PAP-hakemuksessaan, että paikalliset olosuhteet ja niiden vaikutukset laitoksen turvallisuuteen on otettu huomioon päätöksessä. (Fennovoima 2009a, 8.)

Fennovoima on suomalainen osakeyhtiö. Voimaosakeyhtiö SF omistaa Fennovoimasta 66 % ja E.ON Nordic, joka kuuluu kansainväliseen E.ON konserniin, loput 34 %. (Fennovoima 2009a.) Voimaosakeyhtiö SF:n omistus puolestaan jakautuu kunnallisten energiayhtiöiden ja kaupan ja teollisuuden alan yhtiöiden kesken. Edelliset omistavat 55 prosenttia ja jälkimmäiset 45 prosenttia Voimaosakeyhtiö SF:stä. Omistajayhtiöihin kuuluvat mm. Outokumpu, Rautaruukki, SOK sekä Kesko. Paikallisista energiayhtiöistä ovat mm. Imatran Seudun Sähkö, Jyväskylän Energia, Kuopion Energia ja Vantaan Energia. (Fennovoima 2009a ; Voimaosakeyhtiö SF 2009.) Yhtiöistä varsinkin Outokumpu on ajanut ydinvoiman lisärakentamista. Yhtiö on suurimpia yksittäisiä sähkönkuluttajia Suomessa. (Pylkkönen, Litmanen & Kojo 2008, 13-15.)

1.2 Julkiset kuulemistilaisuudet

Ydinergialain edellyttämät periaatepäätöshakemukseen liittyvät kuulemistilaisuudet pidettiin kaikissa vaihtoehtoisissa sijoituskunnissa. Ministeriön on lain mukaan järjestettävä tilaisuus laitoksen suunnitelluilla sijaintikunnilla, jossa hankkeesta voidaan esittää suullisesti ja kirjallisesti mielipiteitä. (Ydinenergialaki 1987, 13§.)

Julkisista kuulemistilaisuuksista ilmoitettiin työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kuulutuksessa (TEM 2009) sekä paikallisissa että kansallisissa lehdissä. Kuulutuksessa kävi ilmi tilaisuuksien järjestämispaikat kaikilla kolmella paikkakunnalla. Lisäksi kuulutuksessa kerrottiin, että mielipiteitä sai esittää työ- ja elinkeinoministeriöön kirjallisesti. Itse kuulemistilaisuuden tarkoituksesta ei kerrottu sen enempää kuulutuksessa.

Järjestelyt olivat kaikissa kunnissa muodollisesti samanlaiset (ks. Taulukko 1). Paikalla olivat tilaisuuden järjestäjänä toimineen TEM:n edustajat yli-insinööri Jorma Aurela ja ylitarkastaja Eriika Melkas. Jorma Aurela toimi tilaisuuksissa puheenjohtajana. Paikalla oli myös Säteilyturvakeskuksen (STUK) edustaja ylitarkastaja Jorma Sandberg. Tilaisuudet videoitiin ja nauhoitettiin järjestäjien toimesta. Yleisölle kerrottiin, että tallenteet toimitetaan valtioneuvostoon sekä työ- ja elinkeinoministerille tiivistelmän muodossa. Tilaisuuksissa oli paikalla myös henkilökuntaa, joka huolehti tallentamisesta. Jokaisessa tilaisuudessa oli käytössä äänentoistolaitteet.

Yleisön joukossa oli kaikissa tilaisuuksissa Fennovoiman henkilökuntaa. Simossa ja Pyhäjoella paikalla oli lisäksi TEM:n edustaja viestintäpäällikkö Mauri Vieru, jonka ilmoitettiin olevan median käytettävissä.

Kaikilla paikkakunnilla noudatettiin samoja toimintatapoja mielipiteiden kuulemiseksi. Tilaisuudet avasi puheenjohtaja Jorma Aurela, joka kertoi tilaisuuden tarkoituksesta sekä toimintatavoista. Eriika Melkas kertoi periaatepäätösmenettelystä ja lopuksi Jorma Sandberg (STUK) kertoi hankkeen turvallisuusnäkökulmista. Yleisöllä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä turvallisuusnäkökulmista ja kaikissa tilaisuuksissa tämä tilaisuus käytettiin. Turvallisuuteen liittyviä yleisökysymyksiä olisi ollut enemmän kuin niille oli varattu aikaa tilaisuudessa.

Esittääkseen puheenvuoronsa tilaisuudessa henkilöiden oli varattava vuoronsa lomakkeella, joita oli jaossa salissa. Lomakkeet täytettiin ja palautettiin järjestäjille. Jos puhuja edusti jotakin yhteisöä, hänen oli esitettävä valtakirja, joka oikeutti hänet esittämään mielipiteen yhteisön nimissä. Valtakirjan sai toimittaa myös jälkepäin ministeriöön ennen kuulemisajan loppumista 15.6.2009. Tilaisuuden alustuksien ja yleisön puheenvuorojen välillä pidettiin tauko, jolloin palautetut lomakkeet laskettiin. Puheenvuorojen esitysaikaa rajoitettiin varattujen puheenvuorojen määrästä riippuen. Kaikissa tilaisuuksissa puheenvuorojen sallituksi pituudeksi muodostui neljä minuuttia. Pyhäjoella käytettiin 25, Ruotsinpyhtäällä 24 ja Simossa 27 puheenvuoroa. Puheenvuoron aikana puheenvuoron pitäjälle ilmoitettiin, kun aikaa oli enää yksi minuutti jäljellä. Puheenvuoro keskeytettiin sallitun ajan täytyessä. Sallittu aika oli monelle puhujalle liian lyhyt, sillä monet olivat valmistelleet puheitaan etukäteen. Puheenvuoroja pidettiin melko nopealla tahdilla puhuen. Useat puhujat valittivat vähäistä aikaa.

Toisaalta on ymmärrettävää, että monen ihmisen halutessa puhua, tilaisuus venyisi ajallisesti kovin pitkäksi, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi on oikeudenmukaista, että kaikilla puhujilla on käytössään yhtä paljon aikaa ja annettusta ajasta pidetään kiinni. Järjestelyjä voitaisiin kuitenkin myös muuttaa siten, että kaikki saavat puhua asiansa esimerkiksi jakamalla tilaisuuksia useammalle päivälle.

Kaikki kuulemistilaisuudet alkoivat kello 18.00. Järjestäjien toimesta pyrittiin siihen, että tilaisuudet loppuisivat viimeistään kello 21.00. Tilaisuudet järjestettiin Pyhäjoella ja Simossa koulun liikuntasalissa. Ruotsinpyhtäällä tilaisuuden paikana oli Strömforsin työväentalon sali.

Tilaisuus	Alustajat (sis. Kysymykset)	Kysymykset koskien alustusta (kpl)	Yleisö puh.vuor.(henkilöä)	Tilaisuuden kesto
Simo	35 min	2	27	2 h 40 min
Pyhäjoki	49 min	5	25	2h 37 min Lyhyempi tauko
Ruotsinpyhtää	57 min	6	24	2 h 40 min

TAULUKKO 1. Kuulemistilaisuuksien kulku

2 TUTKIMUSTAVOITE, -AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Tutkimustavoite ja aineistonkeruu

Työraportin tavoitteena oli analysoida Fennovoiman ydinvoimahankkeen periaatepäätöshakemukseen liittyvissä julkisissa kuulemistilaisuuksissa esitetyjä yleisöpuheenvuoroja. Yleisöpuheenvuoroista haluttiin tietää, mitkä aiheet olivat eniten esillä ja painottuvatko esiin nostetut aiheet eri tavoin paikkakunnittain. Lisäksi analysoitiin ydinvoimahankkeen vastustajien ja kannattajien puheenvuorojen aiheiden painotuksia.

Tutkimusaineisto kerättiin toukokuussa 2009 edellä mainituissa tilaisuuksissa. Tilaisuuksia havainnoivat Tampereen ja Jyväskylän yliopiston tutkijat ja tutkimusapulainen, jotka myös tallensivat tilaisuudet digitaaliselle äänityslaitteelle. Tilaisuuden järjestäjiltä pyydettiin lupa tallentamiseen. Tallentamisesta ei kuitenkaan ilmoitettu yleisölle järjestäjien puolesta. Toisaalta tilaisuudet tallennettiin myös järjestäjien toimesta. Nämä tallenteet ovat sittemmin aukikirjoitettu ministeriön käyttöön konsultin toimesta. Puhtaaksi kirjoitettu aineisto saatiin tutkimuskäyttöön työ- ja elinkeinoministeriöltä. Saatu aineisto tarkistettiin oman tallenteen avulla ja aineistoon tehtiin täydennyksiä ja korjauksia, koska aineistossa havaittiin virheitä. Konsulttityönä tehdyistä litteroinneista puuttui osittain puhetta, asiakokonaisuudet eivät pitäneet paikkaansa ja Ruotsinpyhtään tilaisuuden ruotsinkielisissä puheosissa oli erittäin paljon huomautuksia siitä, ettei asiaa ymmärretty. Esimerkiksi yksi puheenvuoro puuttui kokonaan puhtaaksi-

kirjoitetusta aineistosta, jolloin tämän puheenvuoron sisältö olisi jäänyt kokonaan huomaamatta, ellei tarkastusta olisi tehty.

Kaiken kaikkiaan tallennettua aineistoa oli yli kahdeksan tuntia, josta kertyi 74 sivua litteroitua tekstiä. Työ- ja elinkeinoministeriöltä sekä Säteilyturvakeskuksesta pyydettiin myös tilaisuuksien alustajien powerpoint esitykset. Esitykset toimivat apuna erikoissanaston käytössä ja olivat tärkeä lähde tilaisuuden dokumentoinnin kannalta.

Tutkijat tekivät muistiinpanoja tilaisuuksista ja havainnoivat esimerkiksi tilaisuuden ilmapiiriä ja tekivät arvioita henkilömäärästä. Muistiinpanot toimivat tämän raportin analyysin tukena.

2.2 Yleisöpuheenvuorojen luokittelu

Julkisissa kuulemistilaisuuksissa esitettyjä yleisöpuheenvuoroja analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla pääluokkiin ja alaluokkiin. Teoriaohjaava sisällönanalyysi seuraa tässä raportissa Tuomen ja Sarajärven esittelemää analyysimuotoa, jossa analyysi etenee aineiston ehdoilla, mutta teoreettiset käsitteet tuodaan ikään kuin jo annettuna. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.) Analyysimenetelmässä olemassa oleva teoreettinen tieto käytetään hyödyksi aineiston analyysissä, mutta aineisto kuitenkin vaikuttaa analyysin lopputulokseen. Työraportissa on seurattu Tuomen ja Sarajärven luokitteluesimerkkiä, jossa pääluokat on tuotu aiemmasta teoriasta ja alaluokat taas aineistosta. Analyysimenetelmä eroaa siis aineistolähtöisestä analyysimenetelmästä, jossa aineisto ohjaa tutkimustehtävää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109, 117.)

Työraportin luokittelun ja analyysin apuna on käytetty Fennovoiman ympäristövaikutusten arviointiselostusta, periaatepäätöshakemusta sekä Pyllkkösen, Litmasen ja Kojon (2008) kirjoittamaa työraporttia. Teoriaohjaavaan analyysiin päädyttiin, koska haluttiin hyödyntää aiemmin tehtyjä selvityksiä ja säilyttää mahdollisuus vertailla aineistoja. Valitun analyysimenetelmän huono puoli on se, että liian karkea luokittelu ikään kuin pakottaa erilaiset tapaukset yhteen, kun taas liian laaja luokittelu pitää ne erillään toisistaan. Tällöin luokkia saattaa muodostua valtavasti. (Alasuutari 1994, 82–83.) Tähän raporttiin valittu lähestymistapa hankaloittaa eri tilaisuuksien puheenvuorojen sisällön määrällistä vertailua, sillä alaluokat saattavat vaihdella tilaisuuksittain. Toisaalta taas menetelmän ehdoton hyvä puoli on siinä, että se mahdollistaa selkeän ja sisällöllisesti rikkaan vertailun. Menetelmällä saadaan esiin paikkakuntakohtaiset puheenvuorojen erot ja eri painotusalueet.

Pääluokat muodostettiin raportissa kaikkien tilaisuuksien aineiston sekä aiemman teorian perusteella, jotta pääluokat olisivat yhteneväiset. Ensin käytiin koko

aineisto läpi ja etsittiin pääteemoja, joista luotiin pääluokat. Pääluokkien alle sijoituivat paikkakuntakohtaiset alaluokat, joissa esiintyy variaatiota.

Luokittelun kohteena olivat yleisöpuheenvuoroissa esiin tulleet kommentit ja kysymykset. Kommenttien ja kysymysten luokittelussa käytettiin menetelmää, jossa kommentti erotettiin toisista asiakokonaisuuksien eli yhteenkuuluvuuden avulla (ks. Laine 2007, 41–42; Bertrand & Hughes 2005, 197.) Analyysissä käytettiin periaatetta, jossa kaikille tapauksille on omat luokkansa. Näin ollen asiakokonaisuuteen liittyvät lauseet muodostivat yhden kommentin. Useasti asiakokonaisuus saattoi sisältää myös muuhun luokkaan liittyvän merkityksen tai sanan, mutta luokittelussa käytettiin asiakokonaisuuden ”pääviestiä” kommentin luokan määrittelyssä.

Luokittelun ulkopuolelle jätettiin erilaiset yritysten tai yhteisöjen esittelyt. Monet puheenvuorot aloitettiin kertomalla edustettuna olevan yhteisön tai yrityksen tavoitteista ja toiminta-alueista.

2.3 Luokittelukriteerit

Yleisöpuheenvuoroista muodostetuista kommentteista muodostui seuraavat pääluokat:

1. **YVA:ssa selvitettyt ympäristövaikutukset**
2. **Taloudelliset vaikutukset**
3. **Hanketta koskeva tieto**
4. **Päätöksenteko**
5. **Energiapolitiikka**
6. **Turvallisuus.**

Luokiteltuja kommentteja muodostui kolmessa analysoidussa tilaisuudessa yhteensä 513. Tilaisuuksissa esitetyistä puheenvuoroista muodostuneet kommentit luokiteltiin pääluokkiin ja alaluokkiin. Pääluokat ovat kaikkien paikkakuntien kohdalla samat, mutta alaluokat eroavat toisistaan.

YVA:ssa selvitettyt ympäristövaikutukset - pääluokkaan luokiteltiin kommentit, joissa käsiteltiin hankkeen vaikutuksia luontoon, yhteiskuntaan tai ihmisiin. Tämä pääluokka pyrittiin muodostamaan Fennovoiman ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (Fennovoima 2008b) pohjalta, jotta niiden rinnakkain tutkiminen olisi mahdollista. YVA:ssa selvitettyihin ympäristövaikutuksiin periaatteessa kuuluva *aluetaloudelliset vaikutukset* luokiteltiin Taloudelliset vaikutukset - pääluokan alle, koska aluetaloudellisia kommentteja tuli runsaasti.

Taloudelliset vaikutukset -pääluokkaan sijoittuivat kommentit, joissa käsiteltiin lähinnä hankkeen aluetaloudellisia vaikutuksia. Tällaisia olivat esimerkiksi kommentit työllisyydestä, verotuloista, väestömuutoksista sekä paikallisen teollisuuden tai yritysten tarpeista. Pääluokkaan luokiteltiin myös mahdolliset kommentit hankkeen kannattavuudesta.

Hanketta koskeva tieto -pääluokka muodostui laajaksi. Pääluokkaan luokiteltiin kommentit, joissa käsiteltiin hankkeesta annettua informaatiota, Fennovoiman omistussuhteita ja tietopohjan luotettavuutta. Myös mahdolliseen sijoituspaikkaan liittyvät kommentit sekä kommentit koskien yrityksen tekemää YVA-selostusta luokiteltiin tähän luokkaan.

Päätöksenteko -pääluokka muodostui kommenteista, jotka käsittelivät päätöksentekoa eri tasoilla. Kommentit liittyivät esimerkiksi koko Suomea koskevaan yleiseen päätöksentekoon tai lähialueen päätöksiin ja prosesseihin eli kunnalliseen päätöksentekoon. Kommenteja esitettiin myös PAP-hakemuksesta, päätöksentekoaikaisesta avoimuudesta sekä aluepolitiikasta.

Energiapolitiikka -pääluokkaan luokiteltiin kommentit, joissa käsiteltiin Suomen energiapoliittisia ratkaisuja ja energiapoliittista keskustelua. Esiin nousivat esimerkiksi erilaiset päästötavoitteet ja energiastrategiat sekä keskustelu ydinenergiasta ja uusiutuvista energiamuodoista.

Turvallisuus-pääluokkaan luokiteltiin kommentit epävarmuustekijöistä tai onnettomuustilanteista ja vastuista. Myös turvallisuuden tai turvattomuuden tunnetta ilmentävät kommentit luokiteltiin tähän pääluokkaan.

Taulukossa kaksi on esitetty tilaisuuksista muodostetut pää- ja alaluokat. Taulukkoon on merkitty kommenttien määrät sekä jaoteltu pää- ja alaluokat hankkeeseen suhtautumisen perusteella.

SIMO	Yht.	K	E	PYHÄJOKI	Yht.	K	E	RUOTSINPYHTÄÄ	Yht.	K	E
Yvassa selvitettyt ymp.vaiikutukset				Yvassa selvitettyt ymp.vaiikutukset				Yvassa selvitettyt ymp.vaiikutukset			
Vaiikutukset vesistöön	8	2	6	Vaiikutukset vesistöön	5	0	5	Vesistövaikutukset	11*	0	10
Säteily ja muut päästöt	2	1	1	Säteily ja muut päästöt	2	0	2	Säteily ja muut päästöt	4	0	4
Vaiikutukset ihmisiin ja yhteiskuntaan	4	2	2	Vaiikutukset ihmisiin ja yhteiskuntaan	6	0	6	Vaiikutukset ihmisiin ja yhteiskuntaan	16	0	16
Vaiikutukset kasvillisuuteen ja eläimiin	7	0	7	Vaiikutukset kasvillisuuteen ja eläimiin	6	0	6	Vaiikutukset kasvillisuuteen ja eläimiin	5	0	5
				Luontoarvoihin viittaaminen	4	3	1				
								Vaiikutukset luontoalueisiin	6	0	6
								Vaiikutukset pohjavesiin	1	0	1
	21	5	16		23	3	20		43	0	42
Taloudelliset vaikutukset	Yht.	K	E	Taloudelliset vaikutukset	Yht.	K	E	Taloudelliset vaikutukset	Yht.	K	E
Aluetaloudelliset vaikutukset	11	9	2	Aluetaloudelliset vaikutukset	10	10	0	Aluetaloudelliset vaikutukset	4	2	2
Työllisyysvaikutukset	8	8	0	Työllisyysvaikutukset	13	11	2	Työllisyysvaikutukset	3	0	3
Vaiikutukset väestö- ja asutokantaan	1	1	0	Vaiikutukset väestö ja asutokantaan	4	4	0				
Verotulot	1	1	0	Verotulot	4	4	0	Verotus	3	0	3
Paikallinen teollisuus	16	15	1	Paikallinen teollisuus	6	6	0				
Matkailu	4	3	1								
				Viittaukset paikallisiin erikoistekijöihin	3	3	0				
	41	37	4		40	38	2		10	2	8
Hanketta koskeva tieto	Yht.	K	E	Hanketta koskeva tieto	Yht.	K	E	Hanketta koskeva tieto	Yht.	K	E
				Hankkeen tietopohjan luotettavuus	5	0	5	Hankkeen tietopohjan luotettavuus	7	0	7
YVA	5	0	5	YVA	11	2	9	YVA	9	0	9
				Kommentit liittyen kaukolämpöön	2	0	2				
EON ja osakkuus	7	3	4	EON ja osakkuus	4	0	4				
				Hankkeen rahoitus	3	1	2				
				Paikallinen osaaminen	6	6	0				
Sijoituspaikkaan liittyvät kommentit	5	2	3	Sijoituspaikkaan liittyvät kommentit	7	7	0	Sijoituspaikkaan liittyvät kommentit	2	1	1
				Sijoituspaikan kaavoitus	8	8	0				

Ydinpolttoaine	4	1	3	Käytetyn ydinpolttoaineen loppusi- joit.	7	2	5	Käytetyn ydinpolttoaineen loppusi- joit.	3	0	3
				Mankala periaate	3	1	2				
								Sijoituspaikan omistussuhteet	11	0	11
	21	6	15		56	27	29		32	1	31
Päätöksenteko	Yht.	K	E	Päätöksenteko	Yht.	K	E	Päätöksenteko	Yht.	K	E
Valtakunnallinen päätöksenteko	2	1	1	Valtakunnallinen päätöksenteko	3*	1	1	Valtakunnallinen	24*	0	23
Kunnallinen päätöksenteko	5	5	0	Kunnallinen päätöksenteko	10	9	1	Kunnallinen	11	2	9
Aluepolitiikka	8	6	2	Aluepolitiikka	5	4	1	Aluepolitiikka	3	0	3
PAP-hakemus	2	0	2	PAP-hakemus	11	2	9	PAP-hakemus	2	0	2
								Loviisan laitoksen läheisyys	7*3	0	4
Jälkipolvet	3	0	3	Jälkipolvet	4*	0	3				
Avoimuus	1	1	0	Avoimuus	10	4	6				
	21	13	8		43	20	21		47	2	41
Energiapolitiikka	Yht.	K	E	Energiapolitiikka	Yht.	K	E	Energiapolitiikka		K	E
Suomen energiapolitiikka	23	18	5	Suomen energiapolitiikka	13	8	5	Suomen energiapolitiikka	2*2	0	0
Uusiutuvat energiamuodot	11	6	5	Uusiutuvat energiamuodot	13*	2	10	Uusiutuvat energiamuodot	1	0	1
Ydinenergia	3	1	2	Ydinenergia	2	0	2	Ydinenergia	1	0	1
Vittaukset taantumaan	4	4	0								
Sähkön kulutus	7	4	3	Sähkönkulutus	9	6	3	Sähkön kulutus	1	0	1
	48	33	15		37	16	20		5	0	3
Turvallisuus	Yht.	K	E	Turvallisuus	Yht.	K	E	Turvallisuus	Yht.	K	E
Suojavyöhyke ja evakuointi	5	0	5								
Onnettomuustilanteet ja vastuu	2	0	2	Onnettomuustilanteet ja vastuu	10	2	8	Onnettomuustilanteet ja vastuu	1	0	1
Ydinvoimalan turvallisuus	2	1	1								
				Turvallisuuden tunne	2	1	1	Turvallisuuden tunne	4	0	4
	9	1	8		12	3	9		5	0	5

(kpl)

K=kyllä hankkeelle / E=ei hankkeelle

*Tässä luokassa ”ei osaa sanoa”(eos) kanta, joka on otettu huomioon kokonaismäärässä, mutta ei sijoitettu kantaan hankkeesta (K/E).

TAULUKKO 2. Kaikkien tilaisuuksien pää- ja alaluokat

2.4 Tutkimuksen kulku

Aineiston analyysi eteni siten, että litteroitu teksti yksinkertaistettiin (tunnistettiin pääviesti) erillisiin alaluokkiin. Tilaisuuskohtainen luokittelu tehtiin listausmenetelmää hyväksikäyttäen. Luokittelun pohjalta tehtiin paikkakunta-kohtainen analyysi, josta tässä raportissa on esitetty tiivistelmät. Pääluokkien ja alaluokkien painotuksia verrattiin ydinvoimalanhankkeeseen kielteisesti ja myönteisesti suhtautuvien kesken. Tällöin verrattiin henkilöiden teemoittelun yhteydessä annettuja tunnuksia (paikkakunta, mies tai nainen ja puheenvuoron numero) ensin hankkeeseen kohdistuvaan kantaan (kyllä/ei/eos) ja sitten aihepiireittäin. Kannanotoiksi laskettiin ainoastaan ne puheenvuorot, joista tutkija pystyi varmasti sanomaan, että henkilö oli joko hanketta vastaan tai tämän puolesta. Ne puheenvuorot, joista ei käynyt ilmi kantaa, luokiteltiin "ei osaa sanoa" luokaksi. Aivan kaikilla ei myöskään ollut kantaa, jolloin heidätkin sijoitettiin tähän luokkaan. Tärkeää on huomata, että tilaisuudessa esitetty kannanotto liittyi ainoastaan Fennovoiman suunniteltuun hankkeeseen, eikä kannanottoja voida yleistää koskemaan ydinvoimakantaa yleisesti.

Työraportissa on esitetty tiivistelmät tilaisuuksista paikkakunnittain. Tarkempaan tarkasteluun on lisäksi valittu pääluokat päätöksenteko ja energiapolitiikka. Nämä pääluokat valittiin tarkempaan tarkasteluun siitä syystä, että näissä luokissa esiintyi eniten kannanottoja sekä puolesta että vastaan.

3 PAIKKAKUNTAKOHTAISET TULOKSET

3.1 Simo

Simon kuulemistilaisuus järjestettiin tiistaina 26.5.2009 Simon koulun liikuntasalissa. Tilaisuus alkoi kello 18.00 ja loppui noin kello 20.40. Yleisöä oli paikalla 78 henkilöä. Ikäjakaumaa tai sukupuolijakaumaa yleisöstä ei havainnoitu. Simossa pyydettiin yhteensä 27 puheenvuoroa. Puheenvuoroja piti 12 yksityishenkilöä ja 15 yhteisön edustajaa. Kaikkien puheenvuorojen kohdalla ei ollut mahdollista tietää edustavatko puhujat jotakin tahoja vai ei, joten tässä on merkitty edustavaksi osapuoliksi vain sellaiset jotka selvästi toivat sen ilmi. Naiset käyttivät tilaisuudessa viisi puheenvuoroa ja miehet loput 22. Puheenvuorojen sallituksi pituudeksi rajattiin neljä minuuttia.

Simossa tilaisuus sujui rauhallisesti, eikä suuria tunteenpurkauksia esiintynyt. Tilaisuutta leimasi selvä taloudellinen näkökulma, joka tuli esille talous- ja elinkeinoelämää edustavien henkilöiden puheenvuoroissa.

YVA:ssa selvitettyt ympäristövaikutukset

Vesistövaikutukset tulivat esille monen kommentoijan puheesta. Ydinvoimalan lauhdevesien vaikutus mereen huolestutti monia. Hukkalämmön vaikutuksia matalaan murtoveteen pidettiin tuhoisana ja sanottiin mm., että kukaan ei tiedä mitä jatkuva lämpeneminen aiheuttaisi pitkällä tähtäimellä merelle. Perämeren katsottiin olevan vielä suhteellisen puhdas ja samanlaisia leväkukintoja kuin eteläisillä rannikoilla sekä käynnissä olevien ydinvoimaloiden lähetyvillä pelättiin tulevan alueelle lämpimän veden myötävaikutuksesta. Meren rehevöitymisellä katsottiin olevan laajaa vaikutusta, vaikuttaen myös kalapyödyksiin. Jääpeitteen häviämisestä oltiin myös huolissaan.

”Voitte jokainen mielessänne kuvitella, mitä tapahtuu meriveden lämmölle – ja yleensäkin merelle – jos Simojoki alkaa virrata jostain syystä jatkuvasti normaalia noin 13 astetta lämpimämpänä. Ydinvoimalan lauhdevesi on kahden, kolmen Simojoen kokonen määrä sitä vettä. Miettikää mielessänne.” Sn16

Ihmisiin ja yhteiskuntaan kohdistuvista vaikutuksista esillä olivat säteilyn terveyshaitat. Kommenteissa pohdittiin muun muassa jatkuvan altistumisen vaaroja. Asiasta esitettiin myös eriäviä mielipiteitä. Säteilyn vaarojen esittelyä kritisoitiin pelotteluna.

”...- mutta sitä pelotellaan armottomasti sellasilla asioilla ku sairauksilla, syövillä...” Sm2

Kasvillisuuteen ja elämiin liittyvät kommentit koskivat kalastusta. Vaelluskalojen, kuten lohen, reiteistä jotka kulkevat aivan suunnitellun voimalan vedenottoaikkujen kohdalta oltiin huolissaan. Myös Lapin jokien katsottiin laskevan juuri sinne, minne voimalan poistovedet laskettaisiin. Tämän pelättiin vaikuttavan varsinkin smoltteihin eli lohenpoikasiin. Karsikkonimen tiedettiin myös olevan kokoontumispaikka vaelluskaloille ennen jokiin nousemista.

”Ja ensimmäisen kerran ku kuulin että et Karsikkoniemeen aiotaan rakentaa ydinvoimala, pidin sitä vitsinä. Olin tyrmistynyt. Sillä luulen että simolaisistakin ainakin osa tietää et Karsikkoniemi on se kokoontumisalue, mihin kokoontuu kaikki Kaaliksjoen, Tornionjoen, Muoniojoen, Kemijoenkin ja Simojoen lohet ennen nousemistaan jokiin. Sinnekö pitäis sijoittaa ydinvoimala?” Sm14

”Mitä tulee lohien tilaan, mistä täällä on jo useampikin mies ennen minua puhunut, niin tämä ydinvoimalan välppähän tulee vetämään lohta ja muuta kalaa lajittelematta, mieltimättä minkä kokosia ne ovat, minkä ikäisiä ja mitä lajia. Se tulee viemään niitä suunnilleen yhtä paljon kuin mitä kalastajat kalastavat tällä alueella, siis tällä Perämeren alueella. Kalastajille asetetaan kyllä rajoituksia, mutta välppä ei kysele; se vetää ja hävittää.” Sn16

Taloudelliset vaikutukset

Simon tilaisuudessa esitettiin laajasti mielipiteitä hankkeen taloudellisista vaikutuksista. Hankkeella katsottiin olevan vaikutusta aluetalouteen työllisyyden ja verotulojen lisääjänä sekä paikallisen teollisuuden ja yritystoiminnan turvaajana. Aluetaloudellisissa kommentteissa tuotiin lähinnä esille hankkeen positiivisia vaikutuksia kunnalle ja lähikunnille. Hanketta kuvailtiin monessa kommentissa piristysruiskeena alueelle yritysten ja palveluiden kysynnän lisääjänä.

”Ja tähän olis erittäin iso piristysruiske Pohjois-Suomen elinkeinoelämälle ja rakentamiselle ja se poikis kaikkea muutaki siinä.” Sm5

Hankkeella nähtiin olevan vaikutuksia myös kuntapalvelujen kehittämiseen. Fennovoiman hankkeen toteutumisen arveltiin vaikuttavan myönteisesti koulutuksen, sosiaali- ja terveyspalvelujen ja sekä vapaa-ajan palvelujen kehittämiseen. Kuntapäätäjien vierailu Eurajoen Olkiluodossa näkyi myös tässä alaluokassa. Ryhmä kuntapäätäjistä oli ilmeisesti käynyt vierailulla Olkiluodossa ja tavannut myös Eurajoen kunnanjohtajan. Vierailuun Olkiluodossa viitattiin useamman kerran sekä Simossa että Pyhäjoella.

”Sitte me käytiin Eurajoen kunnanjohtajan juttusilla, kysyttiin Eurajoen kunnanjohtajalta, että kerro meille mitä hyvää se on teille tuonu, mitä huonoa. Eurajoen kunnanjohtaja oli hyvin tyytyväinen. Ei ollu rahasta puutetta, eikä se kauheesti moittinukkaan.” Sn26

Hankkeen työllistämisaikutusten arveltiin olevan mittavat. Kommenteissa esitettiin eri arvioita mahdollisten uusien työpaikkojen määrästä. Hankkeen rakennusvaiheessa työpaikkoja arveltiin olevan noin 4000 ja hankkeen valmistuessa noin 300. Välillisiä työpaikkoja arveltiin lisäksi syntyvän runsaasti. Lisäksi uskottiin sijoituspaikan valmistelun tuovan jo työpaikkoja tekniikan ja teiden rakentamisen myötä. Seudun työttömyyteen viitattiin useasti ja varsinkin työttömiä rakentajia arveltiin olevan hankkeen tarpeisiin. Hankkeen toivottiin selvästi helpottavan seudun työllistymistilannetta.

”Elikä puhutaan valtavasta määrästä, että Simossa on vähempi asukkaita ku Olkiluodossa on täl hetkellä työntekijöitä. Vaikkakin ne on ulkomaalaisia suurimmaks osaks tällä hetkellä, niin minäkin uskon että seuraava tehään suomalaisten voimin.” Sm5

Fennovoiman hankkeella nähtiin olevan vaikutuksia verotukseen. Kommenteissa esitettiin arvioita sekä rakennusvaiheen aikaisille että laitoksen valmistumisen jälkeisille verotuloille. Kommenteissa pohdittiin myös mahdollisen ulkomaalaisen työvoiman käytön vaikutuksia verotuloihin.

”Sit se [kunnanjohtaja] kerto semmosen asian että, (-) puolalaisia rakentajia on aika paljon siellä, mutta moni on yli puoli vuotta eli verot tulee kuntaan” Sn26

Yksi erityinen piirre Simossa esitetyissä puheenvuoroissa oli se, että tilaisuudessa esitettiin hyvin paljon kommentteja, jossa puhuttiin paikallisen teollisuuden tulevaisuudesta, teollisuuspaikkakuntien osaamisesta ja valmiudesta vastaanottaa suuren kokoluokan rakennushanke. Paikalliseen teollisuuteen viitattiin myös resurssina, jota tarvitaan voimalahankkeen tuottamiseen. Alueella katsottiin olevan osaamista, henkistä valmiutta ja kokemusta suurista rakennusprojekteista, mitä voisi hyödyntää Fennovoiman hankkeessa. Viittauksista paikalliseen teollisuuteen oli selvästi nähtävissä paikallisen teollisuuden tarpeiden esilletuominen ja tulevaisuuden turvaaminen. Toisaalta paikallista osaamista ja henkistä valmiutta korostettiin vahvasti. Tämän voisi ajatella johtuvan siitä, että ydinvoimalahankkeeseen uskotaan palkattavan ulkomaista työvoimaa ja halutaan muistuttaa paikallisen työvoiman osaamisesta.

”Kemi-Tornio-alue on maamme kehittyneimpiä teollisuusalueita, jonne on jatkuvien investointien myötä syntynyt teollisuuden osaamista sekä yrityksiin että myös julkiseen hallintoon.” Sm21

Hanketta koskeva tieto

Hanketta koskeva tieto -pääluokkaan luokiteltiin kommentit, joissa käsiteltiin hankkeesta annettua informaatiota, Fennovoiman omistussuhteita ja tietopohjan luotettavuutta. Myös mahdolliseen sijoituspaikkaan liittyvät kommentit sekä kommentit yrityksen tekemästä YVA-selostusta luokiteltiin tähän luokkaan.

YVA-selostusta kritisoitiin mm. siitä, että ympäristövaikutukset on tutkittu kiireellä ja huolimattomasti. Tehdyistä selvityksistä löydettiin puutteita. Puutteina nähtiin esimerkiksi Karsikon lähetyvillä asuvien asukkaiden ”ohittaminen” selvityksiä tehtäessä. Kaloihin liittyvien asioiden koettiin jääneen liian vähälle huomiolle. YVA-selostusta kritisoitiin myös siitä, että siinä ei ollut huomioitu vähäisemmän sähköntarpeen suhdetta siihen vaihtoehtoon, että ydinvoimalaitoshankkeita ei toteutettaisi.

”Ja nämä ympäristövaikutukset on tutkittu, mutta ne on tutkittu täysin huolimattomasti ja kiireellä ja niistä ei pääse minkäänlaisen käsitykseen siitä että minkälaiset ympäristövaikutukset tällä laitoksella tulisi olemaan. Näitä ympäristövaikutuksia on sitten paikattu sillä että on Fennovoima Oy:n lobbaillut, lobbaillut ympäri Suomea ja harjoittanut kaikenlaista propagandaa” Sm10

Fennovoiman omistussuhteet ja osakasjärjestelmä herätti paljon keskustelua kaikilla vaihtoehtoisilla paikkakunnilla. Simossa ydinvoimalahankkeen katsottiin hyödyttävän saksalaista E.ON:ia eikä niinkään Suomea. E.ON:illa epäiltiin olevan vaikeuksia

ydinvoimarakentamisen kanssa, koska Saksaan ei voimaloita saisi rakentaa. Suomalaisen osakkeenomistajien osakkeiden siirtymistä saksalaiseen omistukseen epäiltiin. Osakasjärjestelyjä kommentoitiin epäilemällä pienten energiayhtiöiden osuutta osakejärjestelyissä. Eräs kommentoija esimerkiksi pohti yhtiöiden hyötyvän mankala-periaatteesta¹, mutta kaikkien osallistuessa omalla osuudella myös yhtiön kustannuksiin, heidän investointimahdollisuuksiaan epäiltiin. Toisaalta taas juuri seudun yritysten osakkeiden omistusta yhtiössä pidettiin myönteisenä asiana hankkeessa. Osakkeiden siirtymistä E.ON:lle epäiltiin ja asiaa kommentoitiin mm. sanomalla, että yhtiön yhtiöjärjestys on sellainen, että siirtyminen ei olisi mahdollista.

”Siinä on kuitenkin eräs hieno ja hyvä asia, nimittäin Fennovoiman osakskunta koostuu tämänkin alueen voimayhtiöistä ja muista yhtiöistä ja tällä tavalla seutukunnat ja alueet pääsevät tähän hankkeeseen mukaan.” Sm6

Fennovoiman esittämiä suunnitelmia käytetyn ydinpolttoaineen sijoituksesta pidettiin osittain epätäydellisinä. Fennovoimaa kritisoitiin siitä, että loppusijoitus oli vielä täysin avoin kysymys. Toisaalta uskottiin teknisen kehityksen olevan ratkaisu käytetyn ydinpolttoaineen käsittelyssä. Kehityksen uskottiin jatkuvan niin, että löydetään ratkaisu ydinpolttoaineen jälleenkäsittelylle ja uusiokäytölle.

” // ...Tästä syystä uskon, että ydinpolttoaine, käytetty, voidaan uusiokäyttää rauhanomaisesti tulevaisuudessa.” Sm13

Päätöksenteko

Päätöksenteko-pääluokkaan muodostuneet kommentit käsitelivät päätöksentekoa eri tasoilla. Kommentit liittyivät esimerkiksi koko Suomea koskevaan yleiseen päätöksentekoon tai lähialueen päätöksiin ja prosesseihin eli kunnalliseen päätöksentekoon. Kommentteja esitettiin myös PAP-hakemuksesta, päätöksenteon aikaisesta avoimuudesta sekä aluepoliittisista ratkaisuista.

Aluepoliittista päätöksentekoa oli nähtävissä kommentteissa, joissa käsiteltiin seudun asuttuna pitämistä ja tulevaisuudenuskoa. Kommentteissa nähtiin tärkeänä saada hanke Pohjois-Suomeen ja sitä kuvailtiin useaan otteeseen ”investointina”. Alueen energiavaraus katsottiin olevan etelää heikompi ja siksi voimala haluttiin pohjoiseen.

”Aluepoliittisena näkökulmana on erityisesti tärkeää että ydinvoimainvestointi tehdään Pohjois-Suomeen. Alueemme energiavaraisuus on tulevaisuudessa selkeästi Etelä-

¹ Mankala periaatteella viitataan järjestelyyn, jossa ”yhtiön osakkaat ovat oikeutettuja ydinvoimalaitoksella tuotettuun sähkön omistusosuuksien suhteessa omakustannushintaan.”(Fennovoima 2009a)

Suomen energiavarausta heikompi joten aluepoliittisesti ydinvoimalan rakentaminen Pohjois-Suomeen tasoittaa tilannetta...” Sm1

Valtakunnallista päätöksentekoa koskevat kommentit olivat viestejä Suomen hallitukselle ja valtioneuvostolle. Hallitukselle ja valtioneuvostolle kohdistui toive nopeista päätöksistä, jotka luovat edellytyksiä uusiutuvalla energialle ja ydinvoimalle. Toisaalta taas valtioneuvoston toivottiin päätöksellään viestittävän ydinvoimavastaista linjaa.

”Tämän takia Suomen valtioneuvoston pitäisi antaa EON:ille ja kansainväliselle pääomalle selvä (-) selvä signaali siitä, että Suomi ei ole... ydinvoiman uusi rakennusmaa eikä paratiisi” Sm10

Kunnallista päätöksentekoa käsittelevät kommentit liittyivät kunnan päätöksentekoprosessiin, rooliin tai kunnanhallituksen työskentelyyn. Kommenteissa kerrottiin hankkeen tulosta kuntaan ja hankkeeseen liittyvistä päätöksistä ja selvityksistä kunnan osalta. Esille nousivat esimerkiksi kaavoitusmuutokset, erilaiset selvitykset sekä seurantaryhmien perustamiset. Kunnan tehtävänä nähtiin yhteistyössä toimiminen muiden tahojen kanssa.

Simon kunnanvaltuusto ei ollut vielä kuulemistilaisuuden järjestämiseen mennessä antanut lausuntoaan Fennovoiman periaatepäätöshakemuksesta, joten puheenvuoroissa vedottiin myös kunnanvaltuutettuihin. Kommentteja suoraan kunnanvaltuustolle esitettiin kuitenkin Simossa vain kaksi, vaikka päätöksen ollessa edessä voisi luulla valtuuston jäseniin vedottavan suoraan. Toisaalta monet esittivät oman kannanottonsa hanketta kohtaan, jolloin valtuuston jäsenet saivat ”terveisiä” sitä kautta.

”Hyvät simolaiset valtuutetut. Te olette nyt temppelin harjalla. Teidän käsissä on hyvin vahvasti tämän seutukunnan, Perämerenkaaren, Lapin ja Pohjois-Suomen kehityssuunta. Minä toivon, että teidän lähiaikoina tekemänne päätös ei ole ainakaan esteenä tälle hankkeelle.” Sm6

Pyhäjoella ei varsinaisia suoria terveisiä kunnanvaltuustolle lähetetty ollenkaan, mutta kunnan työtä ja päätöksiä kommentoitiin muuten. Yksi kommentti Pyhäjoella koski kansanäänestystä. Kommentoija olisi halunnut kansanäänestyksen kunnassa ydinvoimahankkeesta, mutta sitä mahdollisuutta ei tarjottu. Ruotsinpyhtäällä esitettiin kommentteja kunnalle, jossa kävi selvästi ilmi epätyytyväisyys. Varsinaisia terveisiä suoraan kunnan päättäjille esiintyi kolmessa kommentissa.

PAP-hakemuksessa sanottiin esitettävän väärää tietoa suojavyöhykkeellä asuvista asukasmääristä. Hakemusta kritisoitiin lisäksi siitä, että hankkeesta ei annettu totuudenmukaista kokonaiskuvaa.

“[E]delleen tässä PAP-hakemuksessa myös on tämä 1250 vaikka tää on varmasti Fennovoimallekin hyvin tullu tietoon että se ei pidä paikkaansa..//.. Eli noin 3300 asukasta... edelleen tässä PAP-hakemuksessa toistan vielä et tää on se 1250, minusta tää on täysin käsittämätöntä, että tällä tavalla lähdetään tätä asiaa tuomaan esiin.” Sm12

Fennovoman hankkeen koettiin vaikuttavan tuleviin sukupolviin. Kommentteja luonnehti huoli lyhytnäköisyydestä ja tulevista sukupolvista. Kommenteissa muistutettiin siitä, että pitää ajatella mitä hanke maksaa jälkipolville ja pohdittiin sitä, onko nykyisillä sukupolvilla oikeutta päättää lapsiin vaikuttavista tulevista asioista. Kommenteissa korostettiin, että omaa tämänhetkistä hyötyä ja omaa etua ei saa ajatella, vaan pitää ajatella pitkälle tulevaisuuteen ottaen huomioon vaikutukset.

“Tekis mieli kysyä nyt että onko oikein että kolmentuhannen asukkaan Simon kunta saa päättää siitä mitä tapahtuu Lapissa ja Pohjois-Kalotilla tulevaisuudessa...” Sn24

Energiapolitiikka

Suomen energiapolitiikasta käytiin laajaa keskustelua monesta eri näkökulmasta. Esiin nousivat esimerkiksi erilaiset päästötavoitteet ja energiasstrategiat sekä keskustelu ydinenergiasta ja uusiutuvista energiamuodoista. Varsin suuri määrä puheenvuoroista viittasivat jollakin tavalla koko Suomea koskevaan energiapolitiiseen päätöksentekoon, ratkaisuihin, suunnitelmiin tai kysymyksiin energian riittävydestä ja kotimaisuudesta. Oli siis huomattavissa, että ydinvoimalahanke nähtiin osana suurempaa energiapolitiikkaa ja hanke riippuvaisena suuremmasta kokonaisuudesta. Suurin osa kommenteista liittyi neljään teemaan: kestävät energiaratkaisut, sähkön omavaraisuus, tuontien energia ja kilpailun lisääminen energiamarkkinoille. Sähkön omavaraisuus nähtiin tärkeäksi tekijäksi suomalaisille yrityksille. Venäjältä tuotua sähköä haluttiin vähentää omavaraisuuden ja turvallisuuden nimissä, mutta myös moraalisisista syistä. Metsäteollisuuden nähtiin vaikuttavan Suomen energiapolitiikkaan. Talouden hiipuminen ja metsäteollisuuden siirtymisen nopean puunkasvun maihin nähtiin vaikuttavan siihen, että energiakulutus vähenee.

“...Meillä on edessämme monenlaisia sähköntuotantoon liittyviä haasteita, joiden ratkaisemiseen tarvitaan energian säästämisen, tehostamisen ja uusiutuvien energialähteiden lisääntymisen lisäksi myös uutta ydinvoimaa” Sm19

Erilaisiin ilmasto- päästö- ja energiasstrategioihin viitattiin tilaisuudessa useasti. EU:n asettamaa ilmastostrategiaa tai oman maakunnan tai seudun energiasstrategioihin otettiin kantaa. Kommentteja luonnehti puhe ilmastonmuutoksen torjumisesta erilaisilla strategioilla. Torjumisen työkaluina nähtiin energian säästäminen, uusiutuvien energiamuotojen tukeminen ja siirtyminen päästöttömään energiatuotantoon.

Energiapoliittinen keskustelu jatkui myös uusiutuvien energiamuotojen muodossa. Näissä kommentteissa pohdittiin ydinvoiman tarpeellisuutta uusiutuvien energialähteiden rinnalla, puhuttiin uusiutuvien energiamuotojen puolesta ja eri energiamuotojen mahdollisuuksista tuottaa energiaa. Monessa kommentissa toistui mielipide siitä, että uusiutuviin energiamuotoihin tulisi panostaa, mutta että energiatarpeiden täyttämiseen ja hiilidioksidipäästöjen alentamiseen tarvitaan myös lisäydinvoiman rakentamista. Toisissa kommentteissa taas toistui käsitys siitä, että tulisi panostaa ainoastaan uusiutuviin energiamuotoihin ja energian säästämiseen. Uusiutuvat energiamuodot nähtiin ympäristöystävällisyyden rinnalla kustannustehokkaiksi ja niiden uskottiin tuovan työtä monille paikkakunnille Suomessa.

”Ja tuota, sitte ku miettii tuota kansallista taustaa vielä niin aina kun uus ydinvoimala rakennetaan ni silloin mennään takapakkia näissä bioenergia ja näissä muissa energiaratkaisuissa.” Sn27

Uusiutuvien energiamuotojen rinnalle muodostui alaluokka, jossa kommentoitiin ydinenergiaa energiamuotona. Näissä kommentteissa lähinnä perusteltiin tai vastustettiin ydinvoimaa energiamuotona. Ydinenergian haittojen nähtiin olevan suurempien kuin hyötyjen. Toisaalta taas ydinvoimaa pidettiin puhtaana energiamuotona.

Taantumaa nähtiin vaikuttavan vähentävästi sähkönkulutukseen. Eräät kommentoijat tosin pitivät vähennystä väliaikaisena. Taantumaa käytettiin syynä sille, miksi positiivisia investointipäätöksiä pitäisi nyt saada seudulle, elinkeinoelämää piristämään.

”Poliittinen tahtotila, merkittävin tulevaisuuden energiapoliittisin ratkaisuin, tulisi saada aikaan juuri nyt, kun huoli ja pessimismi on kovasti vallalla. Tämän tulisi antaa konkreettinen viesti teollisuudelle, jonka toiminnan perusta on muutoinkin suurten haasteiden edessä koko Suomessa. Näin merkittävät energiaratkaisut vaikuttavat myös kriisitoimintapiteenä.” Sm1

Sähkönkulutus nähtiin yhtenä tärkeänä keskustelun aiheena sille, tarvitaanko lisäydinvoimaa vai ei. Toiset arvioivat sähkön kulutuksen kasvavan, kun taas toiset oli sitä mieltä, että kulutus laskee. Sähkön kulutuksen arvioitiin kasvavan koko Suomessa mutta myös erityisesti Lapissa. Esitettiin mm. että sähköntarve kasvaa yhdestä kahteen prosenttiin vuodessa.

” Sähköntarve Suomessa kasvaa 1-2 prosenttia vuodessa, mikä johtuu yleisestä elintason noususta” Sm20

Turvallisuus

Turvallisuus -pääluokkaan luokiteltiin kommentit epävarmuustekijöistä tai onnettomuustilanteista ja vastuista. Myös turvallisuuden tai turvattomuuden tunnetta ilmen-

tävät kommentit luokiteltiin tähän pääluokkaan. Alaluokkia tämän pääluokan alle syntyi yhteensä kolme.

Suojavyöhyke, eli viiden kilometrin alue voimalaitoksesta, herätti keskustelua Simossa. Lisäksi mietittiin evakuoinnin mahdollisuuksia. Suunnitellun rakennuspaikan nähtiin olevan täysin väärä suojavyöhykkeellä asuvien asukkaiden määrän perusteella. Esimerkiksi erään kommentoijan mukaan STUK:n ohjeiden mukaisesti suojavyöhykkeellä saisi asua vain 200 ihmistä, jotta heidät saataisiin evakuoitua onnettomuustilanteen sattuessa. Suojavyöhykkeellä asuu kuitenkin kommentoijan mukaan 3300 asukasta. Myös Kemin kaupunki sijaitsee lähellä suojavyöhykettä. Toinen kommentti liittyi asukasmäärien väärään määrään, mutta myös huoleen siitä, että suojavyöhykkeen rajoja voitaisiin sientää.

”...että tätä voidaan tätä viiden kilometrin aluetta loveta sisäänpäin. Eli muodostui tämän tilanne että muun muassa Hepolassa kadun toisella puolella ei oo turvallista ja toisella puolella on täysin turvallista. Joka on jotenki niinku järjenvastanen ajatus” Sm12

Evakuoinnista esitettiin lisäksi kriittisiä kommentteja. Kommentit olivat osaksi reaktioita Säteilyturvakeskuksen edustajan alustukseen, jossa hän esitti evakuoinnin tapahtuvan busseilla. Evakuointisuunnitelmia pidettiin epätäydellisinä. Asukasmäärien väärän arvion lisäksi heidän mielestään evakuointi oli suunniteltu huonosti, ottaen huomioon, että alueella on saaria.

”Täällä jo puhuttiin viiden kilometrin suojavyöhykkeestä, sen kolmestatuhannesta asukkaasta ja sanottiin mielipiteitä bussikuljetuksista, millä ne kuljetettaisi mahdollisesti saarista, luodoilta, Hepolan, (-) ja Karsikon mutkikkaiden katujen takaa. Nämä kolmetuhatta ihmistä, jos jotain sattuisi. Ei siitä siis sen enempää.” Sn16

Mahdollisista onnettomuustilanteista ja vastuista esitettiin kaksi kommenttia Simossa. Kommenttien sisällön on mahdollista kiteyttää kysymykseen, ”kuka maksaa jos jokin sattuu?” Myös mahdollisten pitkäaikaisten vaikutusten aiheuttamista haitoista haluttiin tietää kuka ne korvaisi.

3.2 Pyhäjoki

Pyhäjoen kuulemistilaisuus järjestettiin keskiviikkona 27.5.2009 Pyhäjoen Monitoimitalon liikuntasalissa. Tilaisuus alkoi kello 18.00 ja loppui noin 20.40. Yleisöä oli paikalla 78 henkilöä. Puheenvuoroja pidettiin tilaisuudessa yhteensä 25, joista 11 oli yksityishenkilön esittämä ja 14 yhdistyksen esittämiä. Naiset käyttivät kahdeksan puheenvuoroa ja miehet 17. Puheenvuorojen sallituksi pituudeksi rajattiin neljä minuuttia.

Pyhäjoen tilaisuuden tunnelma oli ehkä Simoon verrattuna hieman vilkkaampi. Tilaisuudessa esitettiin välihuutoja, kunnes puheenjohtaja toivoi, että välihuutoja ei esitetäisi. Puheenjohtaja kehotti sen sijaan taputtamaan puheenvuoroille, joista pidettiin. Erittäin monelle puheenvuorolle taputettiin tämän jälkeen. Sekä ydinvoimalaitosta vastustavien että kannattavien puheenvuoroille osoitettiin suosiota. Ilmeisesti välihuutoja pyrittiin välttämään tilaisuuden tallenteen laadun vuoksi. Välihuudot peittivät helposti alleen puheenvuoroja. Toisaalta tarkoituksena oli varmasti myös tilaisuuksien hillitsemistä, jotta ei tilanne muuttuisi liian sekavaksi, kuten esimerkiksi YVA-ohjelmavaiheen tilaisuudessa Kristiinankaupungissa kävi (Pylkkönen et al. 2008).

Talous oli myös Simon tapaan Pyhäjoella aihe, joka nousi vahvasti esiin yleisön puheenvuoroissa. Talous- ja elinkeinoelämän edustajat puhuivat mm. työpaikkojen puolesta, alueen tehtaiden energiatarpeesta sekä verotuloista kunnalle. Myös Pyhäjoella nostettiin esille ydinvoiman puolesta puhuvaksi argumentiksi hiili-dioksiditon energian tuottaminen.

Hanketta vastustaneiden puheita luonnehti Pyhäjoella hyvin vahvasti lauhdevedet ja niiden vaikutukset vesistöön. Työllisyysvaikutuksia kyseenalaistettiin ja monessa puheenvuorossa puhuttiin uusiutuvien energiamuotojen puolesta. Pyhäjoen tilaisuudessa oli edustettuna Pro Hanhikivi yhdistys, joka vastustaa Fennovoiman laitoksen rakentamista Pyhäjoen Hanhikiveen. Tilaisuudessa oli myös muita luontoyhdistyksiä edustettuina. Mielipiteiden vastakkainasettelu näkyi myös siten, että hankkeen vastustajat istuivat salin vasemmalla puolella ja kannattajat oikealla puolella.

YVA:ssa selvitettyt ympäristövaikutukset

Ympäristövaikutuksissa esillä olivat mm. vesistövaikutukset ja vaikutukset ihmisten elinoloihin. Pyhäjoella viitattiin muutamassa kommentissa yleisesti luontoon, luontoalueeseen tai luontoarvoihin. Näissä kommentteissa hanke katsottiin voivan toteuttaa luontoarvot huomioon ottaen. Toisaalta taas hankkeen katsottiin tuhoavan merkittävää luontoa Pyhäjoella. Esille nousi Pyhäjoen erityispiirteenä maankohoamisalue.

Säteilyyn ja muihin päästöihin liittyvät kommentit liittyivät Pyhäjoen tilaisuudessa laitoksen lämpövaikutuksiin, jonka nähtiin vaikuttavan ilmaan ja vesistöön. Myös hankkeen rakentamisajan fossiilisesta hiilijalanjäljestä oltiin huolissaan.

Vesistöön liittyvät kommentit koskivat Pyhäjoella lauhdevesien vaikutuksia. Lämpimän poistoveden katsottiin rehevöittävän merta. Kuten Simossa, myös Pyhäjoella vii-

tattiin satelliittikuviin, joista näki toiminnassa olevien ydinvoimaloiden edustan rehevöitymisen.

”Satelliittikuvista on nähtävissä, kuinka leväkukinnat löytyvät ydinvoimaloiden edustalta. Kartat osoittavat lämpöpäästöjen ja leväkukinnan välisen yhteyden. Leväkukinto kohdistuu niihin alueisiin, jossa lämpötila on noussut lauhdeveden päästöistä.” Pn16

Hankkeen sijoituspaikaksi suunnitellun Hanhikiven edustalla olevan vesialueen katsottiin olevan matalaa ja erittäin altista rehevöitymiselle. Meren lämpötilan nousulla nähtiin olevan laajoja vaikutuksia kaloihin, mikä aiheuttaisi kala-taloudelle tappioita. Ydinvoimalassa käytettävän jäähdytysvesijärjestelmän katsottiin vahingoittavan kaloja ja meren ekosysteemiä. Merivesijäähdytyksen katsottiin aiheuttavan kalakuolemia. Kalanpoikasten, äyriäisten, kalan kudun sekä selkärangattomien uskottiin tuhoutuvan voimalan vedenottojärjestelmässä.

”Niiden suora merivesijäähdytys aiheuttaa valtavan määrän kalakuolemia jo ydinvoimalan vedenoton yhteydessä. Suuri määrä kalanpoikasia, äyriäisiä, kutua ja selkärangattomia sekä mikroeläimiä kulkeutuu voimalaan ja huuhtoutuu ulos elottomana orgaanisena aineena.” Pn16

Hankkeen toteutuksella arvioitiin olevan vaikutuksia ihmisiin ja elinoloihin. Joidenkin ihmisten elämään ydinvoimalan suunnitteluvaihe oli jo vaikuttanut suuresti. Eräs kommentoija esimerkiksi kertoi perheensä elämän pysähtyneen ydinvoimalahankkeen myötä. Kommentoija perheineen olivat yrittäneet myydä taloaan, lähteäkseen pois ydinvoimalan alta, mutta ostajia ei ollut löytynyt. Ydinvoimalalla nähtiin olevan esimerkiksi terveysvaikutuksia alueen ihmisille. Mahdollisten säteilypäästöjen arveltiin saastuttavan merta ja ilmaa, ja näin ollen esimerkiksi ihmiset saattavat sairastua syödessään kalaa. Kommenteissa pohdittiin myös sitä, että rantoja ja kalaviljelmiä saatettaisiin joutua sulkemaan.

”Tota kun kaks vuotta sitten mejän elämä muuttu, se totaalisesti pysähty. Lopetettiin talon remontointi eikä oo tehty mitään isompia hankintoja koska siinä vaiheessa ku ydinvoimala tulee niin me lähetään. ”Pn22

Taloudelliset vaikutukset

Taloutta käsittelevät kommentit koskivat työllisyyttä, verotuloja, väestömuutosta sekä paikallisen teollisuuden tai yritysten tarpeita. Kuten Simon tilaisuudessa nähtiin myös Pyhäjoella hankkeella olevan laajoja aluetaloudellisia vaikutuksia. Kommentteja luonnehti eräänlainen yleinen puhe taloudellisista vaikutuksista, jotka hankkeella nähtiin olevan seudulle. Kommentit olivat usein eräänlaisia talousvaikutuksista puhumisen aloitusfraaseja, joihin sitten mahdollisesti palattiin tarkemmin myöhemmin

puheessa. Hankkeella nähtiin olevan vaikutuksia työllisyyteen, elinkeinoelämään, palvelusektoriin, kansantalouteen ja yritysten kilpailumahdollisuuksiin. Rakennusvaiheen nähtiin vaikuttavan alueen palveluihin myönteisesti kysynnän kasvaessa. Hankkeen nähtiin myös turvaavan alueen yritysten kilpailukykyä tulevaisuudessa. Yritystoiminnan nähtiin vilkastuvan, joka puolestaan vaikuttaisi uusien työpaikkojen syntyyn. Myös julkisten palvelujen nähtiin kehittyvän. Hankkeen vaikutuksia seudulle kuvattiin "elvytyspakettina" ja elinkeinoelämää virkistävänä.

"Ydinvoimahankkeen positiiviset vaikutukset niin rakennusvaiheessa kuin sen jälkeen ovat Pohjois-Pohjanmaan ja koko Pohjois-Suomen aluetaloudelle hyvin merkittäviä mikäli ydinvoimala rakennetaan" Pm18

"Rakentamisvaihe merkitsee Pyhäjoen ympäristön talousalueelle 4-6 miljardin euron elvytyspakettia." Pm19

Fennovoiman hankkeen työllisyysvaikutukset nähtiin merkittävinä. Seudun työttömyydestä oltiin erittäin huolissaan ja monien kommentteista kävi ilmi huoli alueen "selviämisestä" ja tulevaisuudesta. Hankkeen nähtiin myös osaksi korvaavan seudun menetettyjä teollisia työpaikkoja. Vierastyövoiman tuleminen seudulle nähtiin vilkastuttavan elinkeinoelämää. Heidän nähtiin tarvitsevan erilaisia palveluja sekä majoitusta. Toisaalta nähtiin, että hankkeella on ainoastaan lyhytaikainen työllistävä vaikutus.

"Rakentajista suurin osa kauempaa tulevaa väkeä, jotka asuttavat... asuvat rakennusvaiheen ajan täällä ja he tarvitsevat ja käyttävät alueen majoitusliikkeiden, ravintoloiden ja kauppojen ja kuljetusyritysten ynnä muiden palveluja." Pm18

"Tässä nyt on runsaasti hehkutettu näitä työllisyysvaikutuksia. Niihin totean lyhyesti että talouden pitkäaikainen, kestävä kasvu on mahdollista vain huomioimalla luonnon asettamat rajat. Sitä työllisyystäkään ei voida edistää hinnalla millä hyvänsä." Pn23

Verotuloja arveltiin tulevan kiinteistöveroista, kunnallisverosta sekä yhteisöverosta. Voimalaitoksen työntekijöiden verotulot nähtiin kunnalle hyvänä asiana. Verojen katsottiin turvaavan kunnan palvelut.

Kuten Simon tilaisuudessa myös Pyhäjoella puhuttiin paljon paikallisesta teollisuudesta ja tämän tulevaisuudesta. Kilpailukykyiset energiaratkaisut koettiin tärkeänä paikallisen teollisuuden kehittymiselle tulevaisuudessa. Energiaratkaisujen toivottiin olevan riittäviä, jotta energiakysymykset eivät olisi esteenä teollisuuden kehittymiselle.

Hanketta koskeva tieto

Hankkeen tietopohjan luotettavuuteen koskien esitettiin lähinnä kriittisiä kommentteja. Hankkeesta esitettyä tekniikkaa epäiltiin. Kritiikkiä tuli myös seismologisista tutkimuksista, joista eräs kommentoija oli pyytänyt tietoa, mutta ei ollut saanut.

”Olen useaan kertaan pyytänyt selvitystä niistä geologisista ja seismologisista tutkimuksista, mitä mahdollisesti on tehty. YVA-tilaisuudessa minulle vastattiin, ettei kaikkea ehdi. Kun pari viikkoa sitten soitin Fennovoiman toimistoon, sieltä ilmoitettiin, ettei geologiaa tai seismologiaa selvityksiä luovuteta. Pn17

Periaatepäätöshakemukseen liitettävästä YVA-selostuksesta esitettiin eriäviä mielipiteitä ja puutteita. Puutteita esittivät lähinnä hanketta vastustavat henkilöt. Hanketta puoltavat henkilöt eivät esittäneet kommentteja selvitysten sisällöstä, vaan totesivat yhtyvänsä YVA-selostuksen lopputulokseen tai että lisäselvitykset tukevat periaatepäätöstä. YVA-selostusta kritisoitiin esim. siitä, että hanke-esittelyssä oli esitetty ydinvoiman hiilijalanjäljen olevan yhtä suuri kuin bioenergian hiilijalanjälki. YVA-selostusta kritisoitiin myös vesiselvitysten keskeneräisyydestä sekä seismologisten tutkimusten puuttumisesta.

”Neljänneksi alueen käytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä, Fennovoima toteaa vesistön nykytilan selvitetyn, no, tulokset kuitenkin raportoidaan vasta lokakuussa joten ei niitä oo selvitetty vielä ainakaan kokonaan.” Pn9

Lintulajien määristä toivottiin myös kattavampia seurantatietoja. Selvityksen epäiltiin tehdyn ainoastaan lain vaatimuksen tähden ja lobbaustarkoitukseen. Pyydetyistä lisäselvityksistä huolimatta koettiin, että YVA-selvitykseen jäi aukkoja.

”Tämä osoittaa että YVA-selostus on laadittu siinä tarkoituksessa että lain vaatimat... lain vaatimus täytetään ja että sitä käytetään lähinnä lobbaamiseen ja Fennovoiman markkinointitarkoituksiin” Pn14

Fennovoima esitti periaatepäätöshakemuksessa ydinvoimalan lämpöenergian hyödyntämistä kaukolämmössä. Tästä aiheesta esitettiin kaksi kommenttia. Yksi kommentti liittyi siihen, että hukkalämmön käyttäminen kaukolämpönä pitäisi olla edellytys kaikkialla missä ydinvoimaa käytetään. Toinen kommentti taas liittyi kaukolämmön käytön mahdollisuuteen. Kommentoijan mielestä ainoa mahdollinen kaukolämmön käyttäjä olisi pääkaupunkiseutu.

”Ydinkaukolämmölle ei olisi käyttömahdollisuuksia täällä, ainut mahdollinen kaukolämmön käyttäjä voisi olla pääkaupunkiseutu, jossa se korvaisi hiilivoimalla tuotetun kaukolämmön ja vähentäisi näin pääkaupunkiseudun hiilidioksidipäästöjä” Pn14

Pro Hanhikiven osallistumista E.ON:in yhtiökokoukseen Saksassa kommentoitiin. Kokoukseen osallistunut kommentoija piti hieman outona sitä, että yhtiökokouksessa oli sanottu, ettei yhtiöllä ollut Suomessa mitään projektia. Kommentoija oli kuitenkin lukenut E.ON:in vuosiraportista muuta. Kommentoija myös pelkäsi, että hiilidioksidin päästötavoitteiden tuottamat tulokset siirtyisivät Saksalle, jos Fennovoiman omistus siirtyisi E.ON:ille.

”Tästä voisi todeta että Suomen kansallisen hiilidioksiditaseen korjausliike voi kokea melkoisen yllätyksen, mikäli Fennovoima saa rakennusluvan ja tämän jälkeen sen omistus siirtyisikin saksalaiselle EON:ille. Samalla siirtyisi hiilikaupassa ydinvoimalan tuoma etu Saksalle.” Pn23

Paikallisen teollisuuden ja yritysten osaamista keuhuttiin runsaasti. Seudulla katsottiin olevan vahva teollinen perinne ja yrityksillä kokemusta suurista teollisista hankkeista. ”Palveluvarustusta” kerrottiin olevan sekä yksityisellä että julkisella puolella. Lisäksi muistutettiin, että alueelta löytyy osaavia yrityksiä ja työntekijöitä eri hankkeen eri tarpeisiin. Samoin kuin Simossa nähtiin myös Pyhäjoella olevan henkistä valmiutta hankkeen vastaanottamiseen.

”Alueen vahva teollinen perinne näkyy elinkeino- ja työvoimarakenteessa ja se että alueen yrityksillä on kokemusta suuriin hankkeisiin osallistumisesta osoittaa, että täällä on henkinen valmius ottaa vastaan tällainen investointi.” Pm5

Sijoituspaikean, eli Pyhäjoen Hanhikiven, sopivuutta kommentoitiin. Useimmat kommentit liittyivät Hanhikiven alueen sopivuudesta tai sopimattomuudesta ydinvoimalan rakennuspaikaksi. Alueen nähtiin muutamassa kommentissa olevan sellaisessa nykyisessä käytössä, että sinne voitaisiin hyvin rakentaa ydinvoimala. Alueella oli joidenkin kommentoijien mukaan vain jonkun verran metsätaloutta, ja alueen käyttö on painottunut pelkästään mökkeilyyn ja muuhun vapaa-aikakäyttöön. Eräs kommentoija arvioi alueen olevan paikkakuntalaisille merkityksetön ja vaikeasti löydettävissä. Hanhikiven vahvuudeksi luettiin myös väestöasiat. Yksi kommentoija esitti, että Hanhikiven läheisyydessä asuu vähemmän ihmisiä kuin Simossa sijaitsevalla alueella. Yhtenä vahvuutena nähtiin myös, se että Hanhikiven edustalla oleva merialue on saareton. Tämän nähtiin vähentävän jäähdytysveden sulattavaa vaikutusta.

”Myös merialue Hanhikiven alueella on lähes saareton, missä jäähdytysvesi ja sulattava vaikutus on huomattavasti vähäisempi kuin saaristoisilla alueilla” Pm11

Hanhikiven alueen kaavoitukseen ja alueiden omistuksesta keskusteltiin runsaasti Pyhäjoen tilaisuudessa. Kommenteissa kerrottiin maakuntakaavan muuttamisesta, yleiskaavan ja osayleiskaavan kaavatöistä ja niitä ohjaavista seurantaryhmistä. Alu-

een luontoarvojen huomioimisesta kaavoitustyössä mainittiin useaan otteeseen. Yhdessä kommentissa esitettiin, ettei Fennovoimalla ole tarvittavaa maa-aluetta hallinnassaan Hanhikivessä.

Fennovoiman suunnitelmat käytetylle ydinpolttoaineelle puhuttivat myös Pyhäjoen tilaisuudessa. Kaikki kommentit olivat kriittisiä luonteeltaan ja niissä ihmeteltiin, mitä Fennovoima aikoo tehdä omalle ydinjätteelleen. Kysyttiin mm. aikooko Fennovoima rakentaa oman ydinjätteiden loppusijoituslaitoksen. Monet huomauttelivat siitä, että Posiva on ilmoittanut haluttomuutensa yhteistyöhön Fennovoiman kanssa. Kommenteissa mietittiin myös sitä, miten on mahdollista myöntää lupia ydinvoimaloille ilman suunnitelmaa siitä, mihin ydinjätteet sijoitetaan.

Fennovoiman aikomuksena on käyttää sähkönjakelussaan Mankala-periaatetta. Kommenteissa Mankala-periaate nähtiin ensinnäkin ristiriitaiseksi eurooppalaisen kilpailu- ja verolainsäädännön kanssa. Periaatteen katsottiin myös jakavan hyödyn omistavalle taholle, mutta vastuun jäävän pääyhtiölle. Periaatteeseen nähtiin sisältyvän piilotettu osingonjako. Mankala-periaatteen nähtiin toisaalta tuovan jotakin uutta sähkömarkkinoille. Se, että tuotantokustannusten mukaista sähköä tuotettaisiin osakasyhtiöille, uskottiin näkyvän myös kuluttajille. Periaatteessa siis Mankala-periaatteen toivottiin tuovan edullisempaa sähköä myös kuluttajille.

”tää Mankala-malli on erinomainen, ja erikoinen, se tuo jotain uutta sähkömarkkinoille, koska tuotantokustannusten mukasta sähköä tuotetaan osakasyhtiöille ja sieltä kautta se on käytettävissä ja sitä kautta myös kuluttajille. Sähköä ei hinnotella osakasyhtiöille pörsin kautta, niin kuin eräät merkittävät tuottajat tekevät koko tuottamalleen sähkökapasiteetille.” Pm15

Päätöksenteko

Päätöksenteko-pääloukkaan muodostuneet kommentit käsittelivät päätöksentekoa eri tasoilla. Kommentit liittyivät esimerkiksi koko Suomea koskevaan yleiseen päätöksentekoon tai kunnalliseen päätöksentekoon. Kommenteja esitettiin myös PAP-hakemuksesta, päätöksenteon aikaisesta avoimuudesta sekä aluepoliittisista ratkaisuista.

Tilaisuudessa lähetettiin terveisiä päättäjille. Kommentit olivat yleisiä terveisiä, joissa esimerkiksi pyydettiin ottamaan huomioon, että Fennovoiman hanke on maailman suurin ydinvoimalarakennushanke. Periaatepäätöshakemuksen tärkeydestä päätösprosessissa muistutettiin. Esitettiin myös toiveita siitä, että ratkaisuja tehtäessä otettaisiin huomioon myös muita vaihtoehtoja.

”...ja tosiaan nollassa neljään tuntuu olevan vielä näitä vaihtoehtoja esillä siinä vaiheessa sitten ku varsinaista ratkasua tehään” Pm19

Kommenteissa joissa käsiteltiin kunnallista päätöksentekoa kerrottiin Fennovoiman tulosta kuntaan ja kuntapäättäjien uudesta haasteesta päättää hankkeesta. Kuntapäättäjien työtä ja päätösprosessia kommentoitiin. Koettiin, että on ollut monia hankkeeseen liittyviä tilaisuuksia mm. YVA-tilaisuuksia ja kaavoitukseen liittyviä tilaisuuksia. Kunnan rooli nähtiin kommenteissa tärkeänä hankkeen onnistumisen kannalta.

”Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeen vireilletulo ja jalkautuminen Pyhäjoelle kesällä 2007 merkitsi meille uutta tilannetta, jossa kuntalaisten, kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden eteen avautui ennenkokematon kysymys. Ydinvoimalaitos Pyhäjoelle, onko se uhka vai mahdollisuus?” Pm1

Kuntapäättäjien vastuuta alueen ihmisistä, äänestäjistä ja seudun työpaikoista tuotiin esille. Eräs kuntapäättäjä tunsu vastuuta Raahen seudun menestymisestä.

”Tunnen vastuuta työpaikoista, ja Pyhäjoen kunnan olemassaolosta. Tunnen vastuuta äänestäjieni puolesta ja äänestäjieni kanssa Raahen seutukunnanalueen menestymisestä” Pm24

Fennovoiman hankkeen toteutuminen nähtiin usein aluepoliittisesti tärkeänä. Kommenttien pääviestinä tuntui olevan se, että hankkeen toteutuminen koettiin tärkeänä Pohjois-Suomelle ja Pyhäjoelle. Hankkeen nähtiin tukevan hallitusohjelmaan asetettuja aluepoliittisten tavoitteiden toteutumista. Myös balanssia etelässä sijaitseviin voimaloihin nähtiin näin syntyvän. Hankkeen vaikutukset nähtiin laajoina ja ”ydinvoimainvestoinnin” toivottiin mm. helpottavan Pohjoisen työttömyyttä ja muuttavan tulevaisuudennäkymiä myönteisemmäksi.

”Kun Suomen toimivat ydinvoimalaitokset ovat etelässä, tulee lähtökohtana olla että seuraava voimalaitos rakennetaan pohjoiseen Suomeen.” Pm11

Hanke nähtiin kuitenkin myös uhkana. Toteutuessaan hankkeen arveltiin toimivan avajana ydinvoimarakentamiselle ja arveltiin ennen pitkää johtavan Pohjois-Suomen uhraamiseen ydinvoimarakentamiselle ja ydinjätteen loppusijoittamiselle.

”Hanke toteutuessaan toimisi päänavaajana kansainväliselle ydinvoimarakentamiselle Pohjois-Suomessa, joka ennen pitkää mahdollistaisi tai aiheuttaisi koko Pohjois-Suomen uhraamisen ydinvoimarakentamiseen ja todennäköisesti ydinjätteen pysyvään loppusijoittamiseen Suomeen, esimerkiksi EU:n laajuisesti.” Pn14

Hankkeen avoimuutta tai hankkeesta keskustelun avoimuutta kommentoitiin Pyhäjoella runsaasti. Keskustelu ja lehtikirjoittelu hankkeesta koettiin avoimeksi ja vilkkaaksi. Asioiden valmistelu yhteistyössä kuntalaisten kanssa koettiin tärkeäksi ja onnistuneeksi. Toisaalta taas esitettiin hyvinkin kriittisiä kommentteja siitä, että kuntalaisia oli ohitettu, ja että lehdistä sai lukea vain hyviä puolia hankkeesta jättäen kriittiset kirjoittelut vähemmälle huomiolle.

”Ja lehtikirjoittelu alueella, paikallisesti ja myös valtakunnallisesti, on ollut sanoisinko erittäin vilkasta tästä asiasta. Voi perustellusti arvioida että ydinvoimalahanke on ollut vuorovaikutteinen prosessi, joka nyt sitten on edennyt tähän periaatepäätösvaiheeseen.” Pm1

”Ja tämä hanke on vieny uskon niinku puolueettomuuteen kunnan, kunnan toimintaan vähän niinkun kaikkiin näihin instansseihin ja niihin ei voi enää uskoa. Meille ei kerrota mitään. Lehdistä saa lukea kaikki hyvät puolet mut mitään huonoja puolia me ei sieltä kuulla.” Pn22

Tiedotuksen kommentoitiin olevan yksipuolista tai vähäistä. Tiedotuksen vähyydestä ei kuitenkaan kritisoitu ainoastaan Fennovoimaa, vaan myös kuntaa. Esimerkiksi kaava-asioista ja maanomistukseen liittyvään tiedotukseen ei oltu tyytyväisiä.

”Kuntalaisten mielipidettä oman asuinseudun tulevaisuudesta päättävät nyt muut kuin kuntalaiset. Asiasta ei ole keskusteltu avoimesti. Muutaman henkilön johdolla asiaa on hoidettu siten, että ensin ei ollut ajankohtaista ja nyt on liian myöhäistä. Koskaan ei ole ollut oikea aika” Pn14

Periaatepäätöshakemuksesta esitettiin laajasti kommentteja koko tilaisuuden ajan. Hakemuksesta kommentoitiin useaan otteeseen sitä, että hakemus on ennaikainen, koska kaikki selvitykset eivät ole vielä valmiita. Muun muassa TEM:n edellyttämät lisäselvitykset YVA-selostukseen todettiin olevan kesken. Selvityksistä mainittiin esimerkiksi vesiekologiset tutkimukset, uhanalaisten luontotyyppien rajaukset sekä suojelusuunnitelmat. Periaatepäätöshakemus koettiin siis ennaikaiseksi, koska kuulemistilaisuudessa näitä tekijöitä ei voitu kommentoida. Myös ennaltaehkäisevien toimien ja vaikutusten lieventävien suunnitelmien olisi toivottu olevan selvillä. Periaatepäätöshakemuksesta kommentoitiin lisäksi, että Natura-arvioinnit olivat kesken Pyhäjoella ja Ruotsinpyhtäällä.

Kommentteja tuleviin sukupolviin ja huoleen heidän tulevaisuudesta esitettiin. Kommenteissa pohdittiin ilmaston muuttumisen mukana tulevien tekijöiden vaikutusta tuleville sukupolville. Hankkeen myönnettiin tuovan Pyhäjoelle taloudellista hyötyä, mutta tulevaisuuden rakentamisen kestävä kehityksen varaan nähtiin tärkeämpänä. Kestävä kehityksen avulla haluttiin turvata tuleville sukupolville elämisen mahdollisuus.

”...Minä myönnän että tämä Pyhäjoelle tuo rahaa ja toimeentuloa, mutta minusta on paljon tärkeämpi se että me rakennamme kestävä, kestävä kehityksen varaan ja turvaamme myös tuleville sukupolville elämisen mahdollisuuden. Kiitos.”Pm4

Hankkeessa avoinna olevat kysymykset heijastuivat pohdintoihin tulevista sukupolvista. Eräs kommentoija koki, että hakemusta ei voida hyväksyä vedoten omaan vastuun tulevista sukupolvista. Tässä on siis puhe moraalista, vastuusta sekä eräänlaisen perinnön jättämisestä tuleville polville.

”Ajatus näyttää olevan ”aika tekee tehtävänsä”. Tämmöstä ei tulevista sukupolvista ja niiden terveydestä huolta kantavat ihmiset voi hyväksyä. Tämä on aivan liian rankka perintö lapsillemme, ja lapsenlapsillemme hamaan historiaan, joten ei periaatepäätökselle.” Pm8

Energiapolitiikka

Energiapolitiikka-pääluokkaan luokiteltiin kommentit, joissa käsiteltiin Suomen energiapolitiittisia ratkaisuja ja energiapolitiittista keskustelua. Esiin nousivat esimerkiksi erilaiset päästötavoitteet ja energiastراتيجiat sekä keskustelu ydinenergiasta ja uusiutuvista energiamuodoista. Varsin suuri määrä puheenvuoroista viittasi jollakin tavalla koko Suomea koskevaan energiapolitiittiseen päätöksentekoon, ratkaisuihin, suunnitelmiin tai kysymyksiin energian riittävydestä ja kotimaisuudesta. Oli siis huomattavissa, että ydinvoimalahanke nähtiin osana suurempaa energiapolitiittista kokonaisuutta. Suurin osa kommentteista liittyi neljään teemaan: kestävät energiaratkaisut, sähkön omavaraisuus, tuontienergia ja kilpailun lisääminen energiamarkkinoille.

Uutta ydinvoimalaa kannatettiin hiilidioksidivapaana sähköntuotannon vaihtoehtona. Ydinvoima nähtiin myös kestäväna energiaratkaisuna, joka oli tärkeä yritystoiminnan ja työpaikkojen synnyssä. Sähkön omavaraisuuden nähtiin olevan tärkeä kilpailu- ja turvallisuustekijä. Oman ydinvoiman tuottamisella toivottiin myös vähentävän Venäjän ydinvoimaloiden kuormitusta.

...”Huoltovarmuuteen pitää kiinnittää enemmän huomiota juuri tästä syystä. Suomi on Ranskan ohella ydinvoimariippuvaisimpia maita mutta Ranskalla on oma polttoainerikas-tus joka puuttuu Suomelta. Kriisitilanteessa Suomen sähköhuolto olisi todella vaikeusis-sa. Kiitän.”Pm12

Sähkön hinnan kehitys keskustelutti myös tilaisuudessa. Näissä kommentteissa ei nähty sähköntuotannon tavoilla olevan vaikutusta sähkön hintaan. Euroopan markkinoiden määräävyys nähtiin tässä suhteessa suurempana tekijänä. Hankkeen tarjoamaa halvempaa sähkön hintaa omistajille epäiltiin.

Ydinvoiman ja uusiutuvien energioiden suhteesta puhuttiin tilaisuudessa paljon. Uusiutuvien energioiden lisäksi nähtiin yhtenä keinona sähkön säästäminen. Uusiutuvien energioiden tuotannon lisäämistä puun, auringon- ja tuulivoiman saralla. Ydinvoimahanke nähtiin olevan ristiriidassa uusiutuvien energioiden käyttöönoton kanssa. Toisaalta uusiutuvat energiamuodot nähtiin osaksi myös hyvänä lisänä ydinvoiman rinnalle.

”Samoin energiatehokkuuden kasvu on aliarvioitu. Energiatehokkuuteen panostaminen on edullisempaa kuin uuden voimalakapasiteetin rakentaminen. Se tuo myös kilpailuetua suomalaiselle teollisuudelle.” Pm12

Mielenkiintoista puheenvuoroissa oli se, että monessa kommentissa esitettiin ydinvoiman sijasta jotakin muuta vaihtoehtoa. Jotkut henkilöt puhuivat tuulivoiman puolesta, toiset taas näkivät, että sellutehdas on parempi kuin tuulivoima. Energiatehokkuutta haluttiin lisätä ja sähkönsäätämiseen liittyvää teknologian kehittämistä pidettiin kilpailuetuna Suomelle. Ydinvoimalaitoksen toteutumisen nähtiin myös hidastavan uusien energiamuotojen kehitystä. Hankkeen nähtiin sotivan valtion asettamien uusien energiamuotojen käytön lisäämisen tavoitteiden kanssa.

”Tämä on tärkeää koska hiilijalanjäljestä ja ympäristöystävällisyydestä tulee koko ajan tärkeämpi kilpailuargumentti. Suomessa on sähkö aiemmin ollut edullista ja sitä on kuluttettu reippaasti. Sähköä säästävä teknologia ei ole... Sähköä säästävän teknologiaan ei ole panostettu kovinkaan paljon, nyt sähkön hinnan noustua ja sähkön säästävän teknologian kehityttyä on todella suuret mahdollisuudet sähkön säästölle.” Pm12

Ydinvoimaan liittyvissä kommentteissa todettiin, että ydinvoimaa ei voi pitää kotimaisena energiana, koska reaktoritekniikka ja polttoaine tulevat muista maista. Ydinvoimaa kritisoitiin myös siitä, että se ei ole hiilidioksidipäästötöntä.

Kommenteissa esitettiin joko sähkönkulutuksen lisääntyvän tai vähenevän. Metsäteollisuuden suljettujen tehtaiden ja tuotannon siirtämisen muualle nähtiin tarkoittavan myös alhaisempaa sähkönkulutusta Suomessa. Fennovoiman ympäristövaikutusten arvioinnissa käyttämän arvion ei nähty vastaavan todellisuutta. Sähkönkulutusta lisäävänä tekijänä nähtiin lamanjälkeinen nousukausi. Myös elintason nousu vähemmän kehittyneissä maissa nähtiin tulevaisuudessa sähkönkulutusta lisäävänä tekijänä.

Turvallisuus

Turvallisuus-päätöskäytännössä pohdittiin onnettomuustilanteiden varalta evakuoitinta, ensiapukapasiteetin riittävyyttä, terveydenhuollon kapasiteettiä yms. Viesti oli, että näihin asioihin ei ollut varauduttu.

”Myös sairaansijoja on liian vähän. Kunnilla ja kuntayhtymillä ei ole varaa niitä rakentaa. Kassat ovat tyhjiä. Terveysturvallisuuden uhreja varten rakenteet täytyy olla valmiina samaan aikaan kun voimala otetaan käyttöön eli ennen kuin verotuloja on tullut yhtään euroa.” Pm13

Ydinvoimalaitosta pidettiin riskinä Suomelle sodan tai kansainvälisen kriisin sattuessa. Voimalan rakentaminen Rautaruukin terästehtaan viereen nähtiin strategisesti huonona ratkaisuna turvallisuuden kannalta. Lisäksi kommentoitiin onnettomuustilanteita sillä, että lupauksista huolimatta kukaan ei voi luvata että säteilyonnettomuuden sattuessa säteilyarvoja ei ylitetä.

”Keski- ja Pohjois-Suomi ovat pienvoimaloiden alueita, energiatuotannon hajauttaminen tuo turvallisuutta. Suuren voimalan rakentaminen strategisesti tärkeä Rauta Ruukin viereen on turvallisuuden kannalta riski. Voimalaitosonnettomuus sulkee maallemme tärkeän terästehtaan” Pm13

Ydinvoimalaitoksen turvallisuusvaatimuksista olisi haluttu tietää enemmän. Onnettomuustilanteista tai mahdollisista evakuoitisuunnitelmista muissa ydinvoimaloissa haluttiin myös tietää. Toivottiin informaatiota siitä, miten todennäköisiä onnettomuustilanteet ovat ja miten niihin on valmistuttu.

”...ja olis ollu mielenkiintosta... tuossa mutta oli kysymykselle varattu niin vähän aikaa että mikä näiden meidän vanhimpien voimalaitosten turvallisuustaso on tämänpäivän vaatimukseen nähden, että ollaanko siellä kymmenkertanen vai satakertanen turvallisuusvaatimus niihin laitoksiin nähden mitä oli silloin.” Pm19

3.3 Ruotsinpyhtää

Ruotsinpyhtään kuulemistilaisuus järjestettiin 28.5.2009 Strömforsin Työväentalolla. Tilaisuus alkoi kello 18.00 ja päättyi noin kello 20.40. Yleisöä tilaisuudessa oli paikalla 80 henkilöä. Puheenvuoroja pidettiin tilaisuudessa yhteensä 24, joista 17 oli yksityishenkilön esittämiä ja 7 yhdistyksen esittämiä. Naiset käyttivät viisi puheenvuoroa ja miehet 19. Puheenvuorojen sallituksi pituudeksi rajattiin jälleen neljä minuuttia. Ruotsinpyhtään tilaisuudessa sekä alustukset että puheenvuorot pidettiin osaksi ruotsiksi.

Ruotsinpyhtään tilaisuus oli kaikista tilaisuuksista vilkkain. Paikalla oli ainakin neljä median edustajaa ja kaksi valokuvaajaa. Haastatteluja tehtiin sekä ennen tilaisuutta, tauolla ja tilaisuuden jälkeen. Tällaista ei tapahtunut muissa kuulemistilaisuuksissa, vaikka niissäkin varmasti oli yleisön joukossa median edustajia.

Ruotsinpyhtään tilaisuus oli kovin poikkeava myös sillä tavalla, että puheenvoroja pitivät yhtä lukuun ottamatta hankkeen vastustajat. Puheenvoroja luonnehti huoli saaristosta, meren tilasta, kalastajien toimeentulosta sekä ydinvoimalan mukanaan tuomat infrastruktuuriset muutokset. Loviisan ydinvoimalan läheisyys nousi esille puheenvuorista. Puheenvuoroista oli lisäksi kuultavissa pettymystä kunnallisvaltuustoon, joka oli tehnyt puoltavan päätöksen hankkeesta ennen kuulemistilaisuutta. Ainoa täysin hankkeen tulemistä Ruotsinpyhtäälle kannattava puheenvuoro oli Ruotsinpyhtään kunnanvaltuuston puheenjohtajan lukema kunnanvaltuuston virallinen lausunto.

Paikallinen Ruotsinpyhtään Pro Saaristo ry vastusti Fennovoiman hanketta ja oli hyvin edustettuna tilaisuudessa. Tilaisuudessa oli läsnä paljon saaristossa asuvia henkilöitä.

YVA:ssa selvitettyt ympäristövaikutukset

Pääluokkaan luokiteltiin kommentit, joissa käsiteltiin hankkeen vaikutuksia luontoon, yhteiskuntaan tai ihmisiin. Esillä olivat mm. vesistövaikutukset ja vaikutukset ihmisten elinoloihin. Kuten muissakin PAP-tilaisuuksissa nousi ydinvoimalaitoksen vaikutukset vesistöön yhdeksi tärkeäksi puheenaiheeksi. Ruotsinpyhtään osalta saattoi nähdä kolme teemaa vesistöön liittyvissä kommentteissa. Yksi teema oli lauhdeveden lämpövaikutukset vesistöön. Lämpövaikutukset nähtiin vaikuttavan negatiivisesti meren tilaan rehevöitymisen lisääntymisenä. Lämpötilan nousun uskottiin vaikuttavan myös jääpeitteen heikkenemiseen. Loviisan ydinvoimalan läheisyys nähtiin vaikuttaneen jo alueen merialueen rehevöitymiseen ja jään peitteen heikkenemiseen. Monessa kommentissa sanottiin, että toinen ydinvoimalaitos pahentaisi asiaa lisäämällä lämmön vaikutuksia mereen.

”Vattnet har blivit två till tre grader varmare efter dom och vad händer det nu om det blir två till? Kommer vi att ha sex grader varmare vatten, så har vi öppet vatten året om, får vi vinterbada i varmt vatten på vintern också.” Rm10

Ruotsinpyhtäällä nousi hyvin vahvasti esille vaikutukset kalastoon. Lämpövaikutusten pelättiin vaikuttavan vaelluskalojen reitteihin ja roskakalojen valtaavan alueen vedet. Kommenttien mukaan vaelluskalojen taloudellinen merkitys on suuri ja roskakalojen lisääntyminen on jo nyt nähtävissä. Talvikalastuksen nähtiin kärsivän lauhdeveden lämpövaikutuksista. Jääpeitteen heikentyminen tarkoittaisi esimerkiksi maan kalastuksen loppumista. Merialueen hyljeongelmaa kommentoitiin myös. Lämpimät vesialueet houkuttelevat erään kommentoijan mukaan hylkeitä talvehtimaan Hästholmenin ja Olkiluodon läheisyydessä avoimissa vesissä.

Saaristoalueen ainutlaatuihin luontoon viitattiin useassa kommentissa. Arvokkaan luontoalueen nähtiin tuhoutuvan, jos alueelle rakennettaisiin ydinvoimala. Laitosta varten tarvittava infrastruktuurin lisääminen nähtiin vaikeana, koska alue on vanhaa merenpohjaa. Kommenteissa korostettiin alueen ainutlaatuista saaristomiljöötä ja luontoalueen arvokkuutta.

”Saaristomme on ainutlaatuinen Suomessa. Sitä on pyrittävä kaikin keinoin suojelemaan kuten Itämeren yleistäkin. Myös ydinvoiman lisärakentamiselta.” Rm14

Monet kommentoijat painottivat saaristolaisuutta elämäntapana, perintönä ja arvona. Monella kommentoijalla oli pitkät sukujuuret alueella ja kokivat elämänsä sukunsa jatkuvuuden uhatuksi. Monessa kommentissa kuvailtiin saariston positiivisia puolia kuten hiljaisuutta, luonnonläheisyyttä yms. arvona, joka nyt oli tuhoutumassa. Saaristolaisista elämää kuvailtiin elämäntapana, johon alueella asuvien elämänlaatu perustuu. Hiljaisuus, luonnonläheisyys ja saaristo kuvailtiin myös syynä, miksi alueelle oli alun perin muutettu. Tällaiset sukuun, elämäntapaan ja arvoihin viittaavat kommentit olivat erityinen piirre juuri Ruotsinpyhtään tilaisuudessa. Simossa ja Pyhäjoella ei vastaavanlaisia kommentteja esiintynyt.

...” för oss är skärgården inte endast en plats där våra hus och stugor finns, för dem av oss som har våra rötter i skärgårdsjorden och för många andra som valt att komma till skärgården är skärgårdslivet ett levnadssätt som utgör grunden för vår livskvalitet. Det är från skärgården som var och en på sitt eget sätt får ork att klara av vardagens trapatser.” Rn3

Kommenteissa tuli esille myös ristiriitaisuuksia kaavoitusten ja rakennuslupien kanssa. Rakentaminen ja yrityksen perustaminen saaristoon vaati erikoissuunnittelua ja eräs yrittäjä esimerkiksi koki tilanteen melko huvittavaksi. Ydinvoimalan rakentaminen saaristoon oli luvallista, mutta asuinrakennusten katon värit ja kaltevuusasteet oli tarkoin määritelty.

”... Kunnan rakennustarkastajan mukaan Ruotsinpyhtään kunnan saaristoalueelle soveltuu vain pienimuotoista herkkää saaristoluontoa häiritsemätöntä yritystoimintaa. Uudisrakennusten kattokaltevuuden värinä rakennuspaikan tuli noudattaa jo olemassaolevaa perinteistä hyväksi havaittua rakennustapaa” Rm9

Ruotsinpyhtään kommentteja luonnehti vastustuksen lisäksi epävarmuus. Ihmiset kokivat tilanteen hyvin stressaavaksi ja pohtivat miten kauan tilanne jatkuisi. Kaavamuutosten vuoksi epävarma tilanne alueella jatkuisi, vaikka hanke ei toteutuiskaan.

”Meille, vaikka tämä Fennovoimahanke ei toteutuiskaan, jää perinnöks tänne kaavoja tai kaavaluonnoksia jotka tasottaa tietä tuleville ydinvoiman tai muun teollisuuden rakenta-

miselle ja leimaa aluetta ydinvoimatuotantoalueeksi vaikka tää hanke ei toteutuiskaan.”
Rm15

Taloudelliset vaikutukset

Muista tilaisuuksista poiketen Ruotsinpyhtään tilaisuudessa ei kommentoitu kovinkaan paljon aluetaloudellisia vaikutuksia. Hankkeen koettiin kuitenkin pilaavaan kalastusyrittäjien elinkeinon. Yritysten, maan ja kiinteistöjen arvonalennuksen nähtiin aiheuttavan alueen ihmisille kohtuutonta haittaa.

”Tehdyt sopimukset loukkaavat myös maakanto- ja rakennuslain sisältövaatimuksia aiheuttaen alueen asukkaille ja yrittäjille kohtuutonta haittaa muun muassa yritysten, kiinteistöjen maapohjan jälleenmyyntiarvon romahduksen myötä.” Rm9

Kunnan lausunnossa koettiin hankkeella olevan myönteisiä vaikutuksia alueen elinkeinolle. Hankkeen uskottiin vaikuttavan myönteisesti väestörakenteen kehitykseen sekä verotulojen kasvuun. Hankkeen nähtiin luovan hyvät mahdollisuudet uudelle Loviisalle².

”Fennovoima Oyn hankkeella on Ruotsinpyhtäällä ja uuden Loviisan alueella myönteisiä taloudellisia vaikutuksia työllisyyden, elinkeinopoliittisen, seurannaisvaikutuksen, väestörakenteen kehitykseen sekä henkilöverotuksen ja kiinteistöverotuksen kautta.” Rm11

Mielenkiintoista tässä alaluokassa oli se, että kun muissa kuulemistilaisuuksissa koettiin ydinvoimalan tuovan työpaikkoja alueelle, Ruotsinpyhtäällä koettiin hankkeen työllistymisvaikutukset lähinnä negatiivisena. Pelättiin esimerkiksi, että hankkeen toteutuessa alueelle tulisi työvoimapula moneksi vuodeksi. Tämä tarkoitti esimerkiksi erään kommentoijan mukaan sitä, että muut teollisuusyritykset karttavat aluetta.

”On lisäksi aika ajoin spekuloitu uuden ydinvoimalan rakentamisesta tänne ja tällä kertaa spekuloidaan jopa kolmesta ydinvoimalan rakentamisesta. Tällanen spekulatio tällaseen suurydinvoimalahenkkeesta joka toteutuessaan aiheuttaisi muutamien vuosien ajan ankaran työvoimapulan alueelle aiheuttaa sen että muut teollisuusyritykset karttavat Loviisan seutua ja että jo täällä olevat firmat jopa voivat siirtää toimintansa pois täältä.” Rm17

Hanketta koskeva tieto

Kuten muissakin tilaisuuksissa kommentoitiin Ruotsinpyhtäällä laitoksen suunniteltua sijoituspaikkaa Gäddbergsötä. Moni kommentoi pakkolunastuksia. Pakkolunastuspelon nähtiin vaikuttavan alueen myönteiseen kehityksen pysähtymiseen ja saaris-

² Liljendalin, Pernajan ja Ruotsinpyhtään kunnat sekä Loviisan kaupunki yhdistyivät 1.1.2010. (Loviisa 2010)

ton tyhjenemiseen. Pakkolunastuksessa puhuttaessa viitattiin myös useasti Karjalaan ja sanottiin alueella asuvan paljon sellaisia henkilöitä, jotka ovat jo kerran menettäneet kotinsa.

”I vårt demokratiska Finland är det mycket sällsynt att man blir vräkt från sina hem. Detta har hänt i krigstid när ryssarna vräkte Karelerna. Denna sällsynta händelse kan ske i vår kommun.” Rm6

Pakkolunastuksen kannatusta pohdittiin myös viranomaisten näkökulmasta. Uskottiin, että Fennovoima saa määrätä hintansa itse ja näin ollen ihmiset menettävät elämäntyönsä hintojen ollessa liian matalat. Tilaisuudessa kysyttiin, kuka auttaa alueella asuvia ihmisiä saamaan oikeudenmukaisen kohtelun.

”Kuka on mukana auttamassa meitä alueella asuvia ihmisiä saamaan oikeudenmukaisen kohtelun tällaisen prosessin aikana. Melko merkittävä kysymys.” Rm13

Hankkeen tietopohjan luotettavuutta epäiltiin mm. kyseenalaistamalla hankkeessa tehtyjä tutkimuksen tuloksia ja väärin annettua informaatiota. Esimerkiksi kommentteja hankkeen kannattavuuslaskelmista ja kaukolämmön käyttöä pidettiin vääränä informaationa, joiden perusteilla päätöksiä tehdään.

”Sen sijaan julkisuudessa on ollu laskelmia hankkeen taloudellisen kannattamattomuudesta. Korkeista rakentamiskustannuksista ja laitoksen hyötysuhteen huononemisesta johtuen.” Rm15

Käytetty ydinpolttoaine herätti keskustelua. Asiaa kommentoitiin mm sillä, että Fennovoimalla ei ole tietoa siitä, mihin sijoittaa käytetty ydinpolttoaine. Epäiltiin myös minkään kunnan halukkuutta vastaanottaa Fennovoiman ydinjätteet. Eräs kommentoija pelkäsi, että saaristoon muodostuu käytetyn ydinpolttoaineen sijoituspaikka.

”Och därför är vi i skärgården idag mycket bekymrade över att det kan gå på det viset att Fennovoima med hjälp av sina kumpaner i Strömfors kommun och Lovisa stad kommer att göra det här vår fina skärgård till ett avskeppningsplats för kärnbränsle. Och om man ännu adderar till det här utlåtandet från STUK att det är fördelaktigt att placera det här förvaringen av kärnbränsle så nära produktionsanläggningen alltså så nära kraftverket som möjligt så kan det faktiskt betyda att vi ute i skärren blir en sådan här avskeppningsplats för kärnbränsle.” Rm7

Tilaisuudessa otettiin vahvasti esille YVA-selostuksesta unohtetut tiedot. Tällaisia olivat esimerkiksi Reimarsin kylän asukastiedot. Reimarsin kylän unohtamisesta syytettiin sekä Fennovoimaa että kuntaa.

Saariston asukkaat tunsivat tulleen syrjäytetyiksi YVA-menettelyssä. YVA-selvitykset alueen soveltuvuudesta koettiin olevan yksipuolisesti toteutettuja ja rahoitettuja. Selvityksessä esitettyä väitettä siitä, että jäähdytysvedellä on vain paikallista vaikutusta, kyseenalaistettiin. Fennovoimaa syytettiin siitä, ettei yhtiö ole suhtautunut vakavasti jäähdytysveden aiheuttamiin vaikutuksiin. YVA-selostusta kommentoitiin epäselvästä esityksestä sen osalta, millä tavalla mahdollisen ydinvoimalaonnettomuuden haittoja korvattaisiin.

”Tähän asiaan Fennovoiman YVA:ssa... Siis Fennovoima YVA:ssa toteaa että kysymyksessä on paikallinen vaikutus joka ei näy Suomenlahden meriveden lämpeämisenä. Väite on aivan yhtä viisas kuin se, että minun autolla ajamisella ei ole minkäänlaista globaalia vaikutusta.” Rm18

Päätöksenteko

Monet kommentoijat vetosivat yleiseen päätöksentekoprosessiin, poliitikoihin tai viranomaisiin. Alaluokassa esitettiin kommentteja sekä ydinlaitosten määrästä poliitikoiden lausunnoissa sekä vedottiin valtiovaltaan Itämeren ja Suomenlahden suojelemiseksi.

”laitosten lukumäärän osalta tällä hetkellä tilanne on se että jopa johtavat poliitikot puhuvat kolmesta laitoksesta.” Rm1

Kommenteissa huomautettiin yksilön aseman huomioonottamisen tärkeydestä valtakunnallisessa päätöksenteossa sekä muistutettiin osallistumisen tärkeydestä YVA-menettelyssä. Kommentteja tuli runsaasti kuntajakolaista, jota monien mielestä oli rikottu annettaessa vanhan kunnan päättää näinkin merkittävästä päätöksestä, vaikka kunnat olivat yhdistymässä. Päätös suututti monia:

”Ei mukamas ollut aikaa odottaa puolta vuotta ja pyytää ydinvoimalausunnot uudelta, yhdistyneeltä Loviisalta. Nyt loukattiin kuntajakolaisia ja pakotettiin ehdoin tahdoin esimerkiksi Ruotsinpyhtää pian edesmennyt ja kartalta katoava kunta hallitsemaan haudan takaa uutta Loviisaa.” Rn20

Kommentteja esitettiin väärän kuvan saamisesta paikallisten mielipiteistä. TEM:tä syytettiin tilaisuuksien järjestelystä vain muodollisista syistä. Tässä alaluokassa syytettiin melko paljon TEM:tä sekä päättäjiä. Jollakin tapaa oli nähtävissä se, että viranomaisia syytettiin tavallisen ihmisen hylkäämisestä.

”Representanten för ministeriet sa att det här är inget tillfälle för frågor men då menar han de facto att det här är inget tillfälle för svar.” Rm19

Kunnanvaltuusto sai osakseen erittäin paljon kritiikkiä. Kunnanvaltuuston päätöstä hyväksyä laitos kritisoitiin vahvasti. Kunnanvaltuuston jäseniä syytettiin saariston asukkaiden unohtamisesta ja pakottamisesta jättämään kotinsa.

Loviisan ydinvoimalaitoksen läheisyys näkyi monessa kommentissa. Kommenteissa tuli esille myös selvästi Fortumin suosiminen Fennovoiman sijaan, jos ydinvoimaa rakennettaisiin.

Periaatepäätöshakemusta ei kommentoitu yhtä vilkkaasti Ruotsinpyhtäällä kuin muissa tilaisuuksissa. (Ruotsinpyhtäällä 4%, Pyhäjoella 26%, Simo 10% päätöksenteo-luokan kommentteista). Tämä johtunee osaksi siitä, että hankkeen vastustajat toivat asiansa esille yleensä monen eri asian kautta, jolloin ne ovat luokiteltu eri luokkiin.

Energiapolitiikka

Ydinvoiman lisärakentamista pohdittiin energiapoliittisena päätöksenä Ruotsinpyhtäällä hieman muita paikkakuntia vähemmän (ks. Taulukko 3). Ydinvoiman rakentamisella arveltiin tuotettavan ”liikaa” sähköä ja ydinvoimasta käytettyä väitettä ympäristöystävällisyydestä kritisoitiin. Kaikkinensa sähkönkulutuksesta keskusteltiin Ruotsinpyhtäällä muita tilaisuuksia vähemmän.

Turvallisuus

Ruotsinpyhtään oli nähtävissä asukkaiden turvattomuuden tunne. Kommenteissa kysyttiin kuka asukkaita auttaa mahdollisten ongelmien sattuessa. Pelastusviranomaiset koettiin olevan liian kaukana. Ydinvoimalaitoksesta todettiin, että se pelottaa ihmisiä ja varsinkin sellaisia ihmisiä, joka eivät ole siihen tottuneet. Hankkeen pitkäkestoisuus vaikutti myös pelottavalta ja suurelta riskiltä. Ydinvoimalaitoksessa mahdollisesti tapahtuva onnettomuustilanne herätti huolta.

”Ydinvoimateollisuus pelottaa ihmisiä, varsinkin sellaisia jotka eivät ole tottuneet siihen, niinkun me olemme valitettavasti joutuneet tottumaan. Jo yli kahdenkymmenen vuoden ajan.” Rm17

4 TILAISUUKSIEN SUURIMPIEN PÄÄLUOKKIEN ANALYYSI

Tilaisuuksien puheenvuoroissa oli huomattavissa tiettyjen aiheiden painottuminen. Eniten esille tuodut aihepiirit voidaan nähdä olevan yleisön mielestä tärkeitä ja lisää keskustelua vaativia tai asioita joihin toivotaan reagoitavan. Tietyn aihepiirin yleisyys voi olla myös kannanotto. Tällöin esille tuotu asia on koettu positiivisena tai negatiivisena ja se halutaan tuoda esille juuri päätöksentekoa ajatellen. Tässä luvussa

- 1) vertaillaan eri kuulemistilaisuuksien suurimpia pääluokkia (taulukko 3)
- 2) vertaillaan pääluokkia sen perusteella, miten puheenvuoron/kommentin esittäjä suhtautui Fennovoiman ydinvoimalahankkeeseen (taulukot 4-6).

Kaikkien kolmen paikkakunnan tilaisuuksista tehdyssä luokittelussa muodostui yhteensä 514 kommenttia. Aineistoon ei tehty rajauksia, vaan kaikki kommentit otettiin huomioon. Eniten kommentteja kertyi kolmeen pääluokkaan. Nämä luokat olivat energiapolitiikka, hanketta koskeva tieto sekä päätöksenteko-pääluokat. Alla olevassa taulukossa (3) on esitetty kommenttien jakautuminen pääluokkiin. Taulukossa on esitetty sekä kappalemäärä että prosentuaalinen jakautuminen. Suurimmat pääluokat ovat merkitty lihavoinnilla.

Pääluokka	Simo (kpl)	Simo (%)	P.joki (kpl)	P.joki (%)	Ruotsinp. (kpl)	Ruotsinp. (%)
YVA:ssa selvitetty ymp.vaikutukset	21	13%	23	11%	43	30%
Taloudelliset vaikutukset	41	25%	40	19%	10	7%
Hanketta koskeva tieto	21	13%	56	27%	32	23%
Päätöksenteko	21	13%	43	20%	47	33%
Energiapolitiikka	48	30%	37	17%	5	3,5%
Turvallisuus	9	6%	12	6%	5	3,5%
Yhteensä:	161	100%	211	100%	142	100%

TAULUKKO 3. Luokittelussa muodostetut pääluokat ja kommenttien määrät

Tilaisuuksien välillä oli selvää vaihtelua siinä, mitä asioita painotettiin. Painotuserot voivat olla reagointia toisten puheisiin, jolloin tiettyä variaatiota syntyy. Vaikka monet puheet olivat kirjoitettuja etukäteen, saatettiin muiden puheita ohimennen kommentoida. Simossa suurimmat luokat olivat energiapolitiikka ja taloudelliset vaikutukset, kun taas Pyhäjoen tilaisuudesta muodostetut suurimmat luokat olivat hanketta koskeva tieto ja päätöksenteko. Ruotsinpyhtäällä taas keskusteltiin eniten päätöksentekoon liittyvistä aiheista sekä kommentoitiin YVA-menettelyä ja -selostusta. Alla olevissa luvuissa katsotaan lähemmin kolmen eri pääluokan kommenttien jakautumista. Tarkempaan tarkasteluun valikoitiin pääluokat energiapolitiikka, hanketta koskeva tieto sekä päätöksenteko. Nämä kolme pääluokkaa olivat jokaisessa tilaisuudessa olevat suurimmat luokat. Kyseisissä pääluokissa esiintyi variaatiota sekä kannattajien ja vastustajien välillä että paikkakunnittain.

4.1 Energiapolitiikka

Simossa suurimmat luokat olivat energiapolitiikka ja taloudelliset vaikutukset. Simon ja Pyhäjoen energiapolitiikka-pääluokassa tuli esille samoja teemoja (ks. Taulukko 2). Simossa energiapolitiikka -pääluokka oli kuitenkin kaikista suurin, kun taas Pyhäjoella se oli vasta neljänneksi suurin pääluokka. Ruotsinpyhtäällä ei juuri kommentteja tässä pääluokassa esitetty. Simossa keskusteltiin eniten Suomen energiapolitiikasta (Simo 48%, Pyhäjoki 35% pääluokan kommentteista.) Aiheet tässä pääluokassa viittasivat jollakin tavalla koko Suomea koskevaan energiapoliittiseen päätöksentekoon, ratkaisuihin, suunnitelmiin tai kysymyksiin energian riittävydestä ja kotimaisuudesta. Oli siis huomattavissa, että ydinvoimalahanke nähtiin osana suurempaa energiapoliittista kokonaisuutta. Energiapolitiikka-luokan kommentteista pystyi aistimaan teollisuuden voimakkaan läsnäolon. Suurin osa kommentteista liittyi neljään teemaan: kestävät energiaratkaisut, sähkön omavaraisuus, tuontienergia ja kilpailun lisääminen energiamarkkinoille.

Taantumaan viitattiin Simossa useassa kommentissa (8%) pääluokan kommentteista). Useimmiten taantumaa käytettiin syynä sille, miksi pohjoiseen pitäisi rakentaa ydinvoimala. Taantuma, muun muassa lomautukset, oli tilaisuuksien järjestämishetkellä toukokuussa 2009 paljon esillä mediassa. Keskustelu taantumasta linkittyi osin myös sähkönkulutukseen, jonka uskottiin taantumasta linkittyvän vähenevän. Toisaalta taas uskottiin uuteen nousuun laman väistyttyä, joka taas lisäisi sähkönkulutusta. Sähkönkulutusten arvioista esitettiin monenlaisia arvioita.

Erilaisiin ilmasto-, päästö- ja energiastrategioihin viitattiin tilaisuudessa useasti. EU:n asettamaan ilmastostrategiaan tai oman maakunnan tai seudun energiastrategioihin otettiin kantaa. Kommentteja luonnehti puhe ilmastonmuutoksen torjumisesta erilai-

silla strategioilla. Torjumisen työkaluina nähtiin energian säästäminen, uusiutuvien energiamuotojen tukeminen ja siirtyminen päästöttömään energiatuotantoon. Kaikissa kommenteissa ydinvoima nähtiin yhtenä osansa ilmastonmuutoksen torjumisessa ja keinona saavuttaa EU:n asettamat tavoitteet hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä. Kommenteissa näkyi selvästi paikallisen teollisuuden tarpeet mutta myös ilmastonmuutoksen tuomat haasteet.

Energiapoliittinen kommentointi jatkui myös uusiutuvien energiamuotojen muodossa (Simo 23%, Pyhäjoki 35% pääluokan kommenteista). Näissä kommenteissa pohdittiin ydinvoiman tarpeellisuutta uusiutuvien energialähteiden rinnalla, puhuttiin uusiutuvien energiamuotojen puolesta ja eri energiamuotojen mahdollisuuksista tuottaa energiaa. Monessa kommentissa toistui mielipide siitä, että uusiutuviin energiamuotoihin tulisi panostaa, mutta että energian kysynnän tyydyttämiseen ja hiilidioksidipäästöjen alentamiseen tarvitaan myös lisäydinvoiman rakentamista. Toisissa kommenteissa taas toistui käsitys siitä, että tulisi panostaa ainoastaan uusiutuviin energiamuotoihin ja energian säästämiseen. Uusiutuvat energiamuodot nähtiin ympäristöystävällisyyden rinnalla kustannustehokkaiksi ja niiden uskottiin tuovan työtä monille paikkakunnille Suomessa.

Suomen energiapoliittisiin ratkaisuihin kuului monen kommentoijan mielestä kestävät energiaratkaisut. Siitä oltiin tosin eri mieltä kuuluko ydinvoima näihin kestäviin ratkaisuihin vai ei. Monessa kommentissa korostettiin monipuolista energiapolitiikka, jossa investoitaisiin niin uusiutuviin energialähteisiin kuin ydinvoimaan.

”...Meillä on edessämme monenlaisia sähköntuotantoon liittyviä haasteita, joiden ratkaisemiseen tarvitaan energian säästämisen, tehostamisen ja uusiutuvien energialähteiden lisääntymisen lisäksi myös uutta ydinvoimaa” Sm19

Sähkön omavaraisuus nähtiin tärkeäksi suomalaisille yrityksille. Sähkön tuontia Venäjältä haluttiin vähentää omavaraisuuden lisäämiseksi sekä turvallisuus- ja moraalisisista syistä. Ulkomaisten ydinvoimalaitosten kunnosta ei oltu varmoja. Moni kommentoija näki omavaraisuuden tärkeänä mahdollisen poliittisesti epävakaa tilanteen vuoksi. Omavaraisuuden ja lisäydinvoiman rakentamisen nähtiin myös tärkeänä kotimaisen ja kansainvälisen kilpailun turvaajana. Kilpailua nähtiin syntyvän sähkömarkkinoille, mutta sen nähtiin myös turvaavan kotimaisten yritysten kilpailumahdollisuuksia ulkomailla.

”Tuontien energiaan liittyy monia epävarmuustekijöitä niin laitoksen kunnon kuin poliittisiin asioihin liittyen. Viime vuodet ovat tän osottaneet. Simoon toivottavasti rakennettava ydinvoimalaitos turvaa niin suurteollisuuden, muun teollisuuden ja meidän kaikkien kansalaisten energiantarpeen vuosikymmeniksi eteenpäin.” Sm17

”Jos me ajatellaan asiaa valtakunnan tasolla, on vihdoin aika siirtyä tuontienergiasta kotimaiseen tuotantoon ja turvata tällä tavalla tuotannollinen tulevaisuus...” Em6

Metsäteollisuuden nähtiin vaikuttavan Suomen energiapolitiikkaan. Talouden hii-puminen ja metsäteollisuuden siirtyminen nopean puunkasvun maihin nähtiin vai-kuttavan siihen, että energiakulutus vähenee. Mielenkiintoista erityisesti Pyhäjoen puheenvuoroissa oli se, että monessa kommentissa esitettiin ydinvoiman sijasta jota-kin muuta vaihtoehtoa. Jotkut henkilöt puhuivat tuulivoiman puolesta, toiset taas näkivät, että sellutehdas on parempi kuin tuulivoima. Energiatehokkuutta haluttiin lisätä ja sähkönsäästämiseen liittyvää teknologian kehittämistä pidettiin kilpailuetuna Suomelle.

Kannattajien ja vastustajien näkökulmat energiapoliittisiin aiheisiin erottuivat hieman toisistaan. Alla esitetyssä taulukossa (4) on eroteltu Fennovoiman ydinvoimahanketta vastustajien ja kannattajien kommentteja. Taulukossa ei ole huomioitu niitä kom-mentteja, joista ei pystynyt sanomaan kantaa hankkeeseen. Pääluokkataulukot ovat esitetty suuremman pääluokan mukaan sekä sen paikkakunnan mukaan, jossa pää-luokka oli suurin.

SIMO			PYHÄJOKI			RUOTSINPYHT.		
Energiapolitiikka	K	E	Energiapolitiikka	K	E	Energiapolitiikka	K	E
Suomen energia-politiikka	18	5	Suomen energiapo-litiikka	8	5	Suomen energiapo-litiikka	0	0
Uusiutuvat ener-giamuodot	6	5	Uusiutuvat ener-giamuodot	2	10	Uusiutuvat ener-giamuodot	0	1
Ydinenergia	1	2	Ydinenergia	0	2	Ydinenergia	0	1
Vittaukset taan-tumaan	4	0						
Sähkön kulutus	4	3	Sähkönkulutus	6	3	Sähkön kulutus	0	1
Yhteensä	33	15	Yhteensä	16	20	Yhteensä	0	3

(kpl) (K=kyllä/ E=ei hankkeelle)

TAULUKKO 4. Energiapolitiikka -pääluokka

Simossa energiapolitiikka oli selvästi hankkeen kannattajien keskuudessa tärkeä kes-kustelun aihe. Simossa ja Pyhäjoella hankkeen kannattajat kommentoivat erityisesti koko Suomea koskevaa energiapoliittista keskustelua sekä sähkönkulutusta. Sähkön-kulutuksen kehityksestä oli eriäviä mielipiteitä. Pyhäjoella hankkeen vastustajat nos-tivat erityisesti esille uusiutuvat energiamuodot. Uusiutuviin energiamuotoihin pa-nostaminen nähtiin tärkeänä tulevaisuuden kannalta. Ruotsinpyhtäällä taas energia-politiikka-luokka jäi hyvin pieneksi. Ne muutamat kommentit, jotka alaluokkiin muodostuivat, jakautuivat tasaisesti.

4.2 Hanketta koskeva tieto

Pyhäjoella suurin pääluokka muodostui hanketta koskevista kommenteista (Ks. taulukko 5). Kommentit käsittelivät laajasti hankkeen eri osa-alueisiin liittyviä tietoja. Hankkeen tietopohjan luotettavuutta kritisoitiin ja hankkeesta esitettyä tekniikkaa epäiltiin. Kritiikkiä tuli myös seismologisista ja tektonisista tutkimuksista. Kommentit jakautuivat kuitenkin melko tasaisesti kaikkiin alaluokkiin tässä pääluokassa. Hankkeen vastustajat esittivät kaikilla paikkakunnilla kannattajia enemmän kommentteja hanketta koskevasta tiedosta.

Periaatepäätöshakemukseen liitettävästä YVA-selostuksesta esitettiin eriäviä mielipiteitä ja puutteita. Kritiikkiä YVA-selostuksesta esittivät hanketta vastustavat henkilöt. YVA-selostusta kritisoitiin siitä, että hanke-esittelyssä oli esitetty ydinvoiman hiilijalanjalan olevan yhtä suuri kuin bioenergian hiilijalanjälki. YVA-selostusta kritisoitiin myös vesiselvitysten keskeneräisyydestä. Hanketta puoltavat henkilöt eivät esittäneet kommentteja selvitysten sisällöstä, vaan totesivat yhtyvänsä YVA-selostuksen lopputulokseen tai lisäselvityksien tukevan aiemmin jätettyä periaatepäätöstä.

PYHÄJOKI			SIMO			RUOTSINPYHT.		
Hanketta koskeva tieto	K	E	Hanketta koskeva tieto	K	E	Hanketta koskeva tieto	K	E
Hankkeen tietopohjan luotettavuus	0	5		0	0	Hankkeen tietopohjan luotettavuus	0	7
YVA	2	9	YVA	0	5	YVA	0	9
Kommentit liittyen kaukolämpöön	0	2		0	0		0	0
EON ja osakkuus	0	4	EON ja osakkuus	3	4		0	0
Hankkeen rahoitus	1	2		0	0		0	0
Paikallinen osaaminen	6	0		0	0		0	0
Sijoituspaikkaan liittyvät kommentit	7	0	Sijoituspaikkaan liittyvät kommentit	2	3	Sijoituspaikkaan liittyvät kommentit	1	1
Sijoituspaikan kaavoitus	8	0		0	0		0	0
Käytetyn ydinpoltoaineen loppusijoit.	2	5	Ydinpoltoaine	1	3	Käytetyn ydinpoltoaineen loppusijoit.	0	3
Mankala-periaate	1	2		0	0		0	0
						Sijoituspaikan omistussuhteet	0	11
Yhteensä	27	29	Yhteensä	6	15	Yhteensä	1	31

(kpl) (K=kyllä/E=ei hankkeelle)

TAULUKKO 5. Hanketta koskeva tieto -pääluokka

Pyhäjoen tilaisuudessa hankkeen kannattajat kommentoivat runsaasti sijoituspaikkaa. Vastustajat taas eivät kommentoineet sijoituspaikkaa laisinkaan. Hankkeen vastustajat olivat Pyhäjoella tietopohjan epäilemisen ja YVA:arvioinnin lisäksi huolissaan EON:ista ja osakkuusjärjestelyistä. Pyhäjoella kommentit jakautuivat kuitenkin melko tasaisesti alaluokkien kesken.

Hankkeen kannattajat intoutuivat Pyhäjoella kertomaan paikkakunnan osaamisesta. Nämä kommentit olivat ikään kuin mainospuheita Pyhäjoen puolesta. Paikallista teollisuutta ja yritysten osaamista keuhuttiin runsaasti. Seudulla katsottiin olevan vahva teollinen perinne ja yrityksillä kokemusta suurista teollisista hankkeista "Palveluvarustusta" kerrottiin olevan sekä yksityisellä että julkisella puolella. Lisäksi muistutettiin, että alueelta löytyy osaavia yrityksiä ja työntekijöitä eri hankkeen tarpeisiin. Samoin kuin Simossa, nähtiin myös Pyhäjoella olevan henkistä valmiutta hankkeen vastaanottamiseen.

"Alueen vahva teollinen perinne näkyy elinkeino- ja työvoimarakenteessa ja se että alueen yrityksillä on kokemusta suuriin hankkeisiin osallistumisesta osoittaa, että täällä on henkinen valmius ottaa vastaan tällöinen investointi." Pm5

Simossa hanketta koskeva tieto luokka oli kolmanneksi suurin. Kommentit jakautuivat alaluokkiin melko tasaisesti. Vastustajat esittivät tässä pääluokassa luokassa enemmän kommentteja kuin kannattajat. Simossa kommentit liittyivät lähinnä YVA-menettelyyn ja E.ON:iin. YVA-selostusta kritisoitiin mm. siitä, että ympäristövaikutukset on tutkittu kiireellä ja huolimattomasti. Tehdyistä selvityksistä löydettiin myös puutteita. Puutteina nähtiin esimerkiksi Karsikon lähetyvillä asuvien asukkaiden "ohittaminen" selvityksiä tehtäessä.

Fennovoiman omistussuhteita ja osakasjärjestelmää kommentoitiin kaikilla vaihtoehdoilla paikkakunnilla. Simossa esimerkiksi katsottiin ydinvoimahankkeen hyödyttävän saksalaista E.ON:ia, eikä niinkään Suomea. E.ON:lla epäiltiin olevan vaikeuksia ydinvoimarakentamisen kanssa, koska Saksaan ei voimaloita saisi rakentaa. Osakasjärjestelyjä kommentoitiin myös epäilemällä pienten energiayhtiöiden osuutta osakasjärjestelyissä. Toisaalta taas juuri seudun yritysten osakkeiden omistusta yhtiössä pidettiin myönteisenä asiana hankkeessa.

Ruotsinpyhtäällä hanketta koskeva tieto oli Simon tapaan kolmanneksi suurin pääluokka. Ruotsinpyhtäällä keskusteltiin erityisesti sijoituspaikkaan liittyvistä aiheista. Kommentteja nousi esille pakkolunastuksesta. Pakkolunastuspeloa nähtiin vaikuttavan alueen myönteiseen kehityksen pysähtymiseen ja saariston tyhjenemiseen. Pakkolunastuksesta puhuttaessa viitattiin useasti Karjalaan ja sanottiin alueella asuvan paljon sellaisia henkilöitä, jotka ovat jo kerran menettäneet kotinsa.

Fennovoiman esisopimusta maa-alueesta ja yhtiön yhteydenottoja kommentoitiin. Eräs henkilö joka oli solminut esisopimuksen maistaan, sai kuulla kommentteja siitä tilaisuudessa. Näin ollen hankkeen voidaan nähdä osittain vaikuttaneen myös naapurisopuun. Fennovoiman yhteydenotot koettiin kohdistuneen iäkkäimpiin henkilöihin mutta ei nuoriin.

4.3 Päätöksenteko

Kuten jo aiemmin raportissa tuotiin esille, kommentoitiin kaikissa tilaisuuksissa ydinvoimaa ja päätöksistä huomattavan laaja-alaisesti. Ydinvoimahanke ei nähty pelkästään rakennushankkeena, vaan päätöksenä, jolla tulisi olemaan suuria vaikutuksia sekä paikallisella tasolla että valtakunnan tasolla. Päätöksenteko-luokka oli Ruotsinpyhtäällä suurin pääluokka. Pyhäjoella päätöksenteko-luokka oli toiseksi suurin ja Simossa kolmanneksi suurin (ks. Taulukko 3).

Ruotsinpyhtäällä esitettiin monia kommentteja liittyen valtakunnalliseen päätöksentekoon. Kommenteissa viitattiin usein poliitikkojen arvioihin mahdollisten uusien ydinvoimalaitosten lukumäärästä. Poliittisilla puolueilla oli toisistaan eroavia näkemyksiä siitä, miten monta ydinvoimalaitosta tarvittaisiin. (Pylkkönen et al. 2008.)

Ruotsinpyhtään kommentteja luonnehti pohdinta yksilön asemasta ja osallistumisen tärkeydestä. Kuntaan kohdistuvat kommentit liittyivät kuntajakolakiin.

Kunnanvaltuuston päätöstä hyväksyvä Fennovoiman hanke kritisoitiin vahvasti. Päätöstä kuvailtiin epäreiluna ja päättäjiä muistutettiin mm. siitä, että heillä olisi ollut mahdollisuus lopettaa ydinvoimaspekulaatio ja epävarmuus, mutta he eivät sitä tehneet.

Ruotsinpyhtään kommenteissa näkyi lisäksi hyvin vahvana Loviisan ydinvoimalaitoksen läheisyys. Kommenteissa tuli esille myös selvästi Fortumin suosiminen Fennovoiman sijaan, jos uusi ydinvoimalaitosyksikkö rakennettaisiin seudulle.

Pyhäjoella päätöksenteko-pääluokassa oli nähtävissä kolme teemaa mihin muodostui eniten kommentteja. Nämä olivat periaatepäätöshakemus, kunnallinen päätöksenteko sekä avoimuus. Vastustajat esittivät eniten kommentteja periaatepäätöshakemuksesta ja keskustelun avoimuudesta, kun taas hankkeen kannattajat kommentoivat kunnallista päätöksentekoa ja aluepolitiikkaa ja avoimuutta (ks. Taulukko 6).

Ruotsinpyhtään tapaan myös Pyhäjoella lähetettiin terveisiä päättäjille. Pyhäjoella tosin kommentit olivat melko yleisiä toiveita ja huomioita siitä, että päätös on tärkeä

sekä valtakunnallisesti että maailmanlaajuisesti. Ydinvoimaloiden mahdollisesta määrästä spekuloidiin:

”...ja tosiaan nolasta neljään tuntuu olevan vielä näitä vaihtoehtoja esillä siinä vaiheessa sitten ku varsinaista ratkasua tehään” Pm19

Kuntapäättäjien työtä ja päätösprosessia tuotiin esille Pyhäjoella ja Simossa. Kunnan rooli nähtiin kommenteissa tärkeänä hankkeen onnistumisen kannalta. Kuntapäättäjien vastuuta alueen ihmisistä, äänestäjistä ja seudun työpaikoista kommentoitiin myös. Kunnallista päätöksentekoa käsittelevät kommentit liittyivät kunnan päätöksentekoprosessiin, rooliin tai kunnanhallituksen työskentelyyn. Simon ja Pyhäjoen kunnanvaltuustot eivät olleet vielä yleisötilaisuuden järjestämiseen mennessä antaneet kunnan lausuntoa Fennovoiman periaatepäätöshakemuksesta.

Simon tilaisuuden kommentit olivat melko samantyyppisiä kuin Pyhäjoella. Hankkeen kannattajat kommentoivat aluepoliittisia päätöksiä ja kunnallista päätöksentekoa. Aluepoliittiset kommentit liittyivät kysymyksiin seudun asuttuna pitämiseen ja tulevaisuudenuskoon. Kommenteissa nähtiin tärkeänä saada hanke Pohjois-Suomeen ja sitä kuvailtiin useaan otteeseen ”investointina”. Alueen energiavaraus katsottiin olevan etelää heikompi ja siksi voimala haluttiin pohjoiseen ns. ”tasoittamaan tilannetta”. Hankkeen nähtiin helpottavan työttömyyttä pohjoisessa ja muuttavan tulevaisuuden näkymiä myönteisemmiksi. Hanke nähtiin kuitenkin myös uhkana. Toteutuessaan hankkeen arveltiin toimivan avaajana ydinvoimarakentamiselle ja arveltiin ennen pitkää johtavan Pohjois-Suomen uhraamiseen ydinvoimarakentamiselle ja ydinjätteen loppusijoittamiselle.

”Hanke toteutuessaan toimisi päänavaajana kansainväliselle ydinvoimarakentamiselle Pohjois-Suomessa, joka ennen pitkää mahdollistaisi tai aiheuttaisi koko Pohjois-Suomen uhraamisen ydinvoimarakentamiseen ja todennäköisesti ydinjätteen pysyvään loppusijoittamiseen Suomeen, esimerkiksi EU:n laajuisesti.” Pn14

Keskustelu ja lehtikirjoittelu hankkeesta koettiin Pyhäjoella avoimeksi ja vilkkaaksi. Toisaalta taas esitettiin hyvinkin kriittisiä kommentteja siitä, että kuntalaisia oli ohitettu, ja että lehdistä sai lukea vain hyviä puolia hankkeesta jättäen kriittiset kirjoittelut vähemmälle huomiolle. Tiedotuksen vähyydestä ei kuitenkaan kritisoitu ainoastaan Fennovoimaa, vaan myös kuntaa.

PAP-hakemusta kommentoitiin useaan otteeseen sitä, että hakemus on ennenaikainen, koska kaikki selvitykset eivät ole vielä valmiita. Hakemusta kritisoitiin taloudellisten ja luontoarvojen yhdistämisen sekä naapurikuntien ja Hanhikiven alueiden yhteensovittamisen epäonnistumisesta. Tällöin kritiikki koski sitä, että ikään kuin YVA-selvityksessä kirjoitetuilla lauseilla ei ollutkaan konkreettista suunnitelmaa. Hank-

keessa avoimena olevat kysymykset heijastuivat pohdintoihin tulevista sukupolvista. Puhuttiin moraalista, vastuusta sekä eräänlaisen perinnön jättämisestä tuleville polville.

”Ajatus näyttää olevan ”aika tekee tehtävänsä”. Tämmöstä ei tulevista sukupolvista ja niiden terveydestä huolta kantavat ihmiset voi hyväksyä. Tämä on aivan liian rankka perintö lapsillemme, ja lapsenlapsillemme hamaan historiaan, joten ei periaatepäätökselle.” Pm8

Simossa hankkeen vastustajat olivat huolissaan tulevaisuudesta. Kommentteja luonnehti huoli lyhytnäköisyydestä ja tulevista sukupolvista. Kommenteissa muistutettiin siitä, että pitää ajatella mitä hanke maksaa jälkipolville ja pohdittiin sitä, onko meillä oikeutta päättää lapsiin vaikuttavista tulevista asioista. Kommenteissa korostettiin, että omaa tämänhetkistä hyötyä ja omaa etua ei saa ajatella, vaan pitää ajatella pitkälle tulevaisuuteen ottaen huomioon vaikutukset.

”Tekis mieli kysyä nyt että onko oikein että kolmentuhannen asukkaan Simon kunta saa päättää siitä mitä tapahtuu Lapissa ja Pohjois-Kalotilla tulevaisuudessa...” Sn24

RUOTSINPYHTÄÄ			PYHÄJOKI			SIMO		
Päätöksenteko	K	E	Päätöksenteko	K	E	Päätöksenteko	K	E
Valtakunnallinen päätöksenteko	0	23	Valtakunnallinen päätöksenteko	1	1	Valtakunnallinen päätöksenteko	1	1
Kunnallinen päätöksenteko	2	9	Kunnallinen päätöksenteko	9	1	Kunnallinen päätöksenteko	5	0
Aluepolitiikka	0	3	Aluepolitiikka	4	1	Aluepolitiikka	6	2
PAP-hakemus	0	2	PAP-hakemus	2	9	PAP-hakemus	0	2
Loviisan laitoksen läheisyys	0	4						
			Jälkipolvet	0	3	Jälkipolvet	0	3
			Avoimuus	4	6	Avoimuus	1	0
Yhteensä	2	41	Yhteensä	20	21	Yhteensä	13	8

(kpl) (K=kyllä/E=ei hankkeelle)

TAULUKKO 6. Päätöksenteko -pääluokka

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä raportissa analysoitiin Fennovoiman periaatepäätöshakemukseen liittyvissä julkisissa kuulemistilaisuuksissa esitettyjä puheenvuoroja. Tilaisuudet liittyivät Fennovoiman suunnitelmaan rakentaa uusi ydinvoimalaitos. Julkiset kuulemistilaisuudet järjesti työ- ja elinkeinoministeriö toukokuussa 2009 Simossa, Pyhäjoella ja Ruotsinpyhtäällä. Kuulemistilaisuuksissa esitettyjä yleisöpuheenvuoroja analysoitiin sisälönanalyysin avulla. Tutkimusaineisto koostui yhteensä 76 litteroiduista puheenvuorosta.

Fennovoiman periaatepäätöshakemukseen liittyvissä tilaisuuksissa pohdittiin ydinvoimaan liittyviä aiheita varsin laajasti. Ydinvoimahanke nähtiin yleisön puheissa merkittävänä ja pitkälle tulevaisuuteen ulottuvana päätöksenä. Keskustelu laitoksen rakentamisesta liikkui konkreettisista hankkeeseen liittyvistä tiedoista aina moraaliin ja eettisiin pohdintoihin. Hankkeessa vielä avoinna olevat kysymykset ulottuivat pohdintoihin vastuusta ja tulevista sukupolvista. Moraalipohdinnat liittyivät toisaalta tulevaisuuteen sekä eräänlaisen perinnön jättämisestä tuleville polville. Toisaalta taas koettiin, että sähkön omavaraisuutta haluttiin parantaa, koska ulkomaisten ydinvoimalaitosten kunnosta ei oltu varmoja. Moni kommentoija näki omavaraisuuden myös tärkeänä mahdollisen poliittisen epävakauden takia.

Yleisö esitti hyvin yksityiskohtaisia näkemyksiä esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinnista, luontoselvityksistä, sähkönkulutusarvioista sekä alueiden työllisyyslanteista. Paikallisilla oli hyvin paljon tietoa alueen erikoispiirteistä. Kuten aikaisemmissa selvityksissä (Pylkkönen et al. 2008; Nurmi et al. 2009) on huomattu, ovat periaatepäätösmenttelystä liittyvät tilaisuudet sekä niitä edeltävät YVA-keskustelutilaisuudet hyvin haastavia juuri aiheiden monimuotoisuuden takia. Haasteena voidaan pitää sitä, miten yleisön tiedon- ja osallistumistarpeisiin voidaan vastata myös vastaisuudessa hankkeen käynnistyttyä.

Tilaisuuksien puheenvuoroissa oli huomattavissa tiettyjen aiheiden painottumista. Eniten painottuneet aihepiirit voidaan ajatella olevan yleisön mielestä jatkokeskustelua vaativia, tai aiheita joihin toivotaan lisäselvyyttä. Tietyn aihepiirin yleisyys näkyi kuitenkin tilaisuuksissa myös kannanottona. Tällöin esille tuotu asia koettiin positiivisena tai negatiivisena ja se haluttiin tuoda esille juuri päätöksentekoa ajatellen. Simossa suurimmat luokat olivat energiapolitiikka ja taloudelliset vaikutukset, kun taas Pyhäjoella suurimmat luokat olivat hanketta koskeva tieto ja päätöksenteko. Ruotsinpyhtäällä esiin nousivat useimmiten päätöksentekoon liittyvät aiheet sekä kommentit YVA-selostukseen (ks. Taulukko 3.).

Ydinvoimalahanke nähtiin osana laajempaa kansallista energiapolitiittista keskustelua. Energiapolitiikkaan liittyvät kommentit voitiin kiteyttää neljään teemaan, jotka olivat:

- 1) kestävätkä energiaratkaisut,
- 2) sähköön omavaraisuus,
- 3) tuontienergia ja
- 4) kilpailun lisääminen energiamarkkinoille.

Energiaa käsittelevissä kommenteissa oli selvästi nähtävissä teollisuuden vahva läsnäolo. Vastustajat, erityisesti Pyhäjoella, painottivat uusiutuvia energiamuotoja. Ruotsinpyhtäällä ei esitetty juurikaan kommentteja energiapolitiikasta.

Hanketta koskeva tieto -pääluokassa ydinvoimalan vastustajat kritisoivat useasti hankkeesta esitettyjä tietoja. Hankkeen vastustajat toivat esille YVA-menettelyn puutteita. YVA-selostusta kritisoitiin mm. siitä, että ympäristövaikutukset on tutkittu kii-reellä ja huolimattomasti. Myös hankkeen tietopohjaa epäiltiin. Yleisön kommenteissa oli havaittavissa luottamuspulaa, joka koski niin hankevastaavaa, kuntaa kuin työ- ja elinkeinoministeriötä. Toisaalta esitettiin myös kommentteja, joissa ilmaistiin luot-tamusta eri toimijoita kohtaan. Tilaisuudessa syntyi siis eräänlaisia kannanottoja eri aihepiireistä, joita sitten perusteltiin puheenvuoroissa. Hyvänä esimerkkinä tästä on eräiden kommentoijien kertomukset vierailustaan TVO:n ydinvoimalaitokselle, mikä oli vakuuttanut heidät ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta, taloudellisesta hyödyistä ja vähäisistä ympäristövaikutuksista.

Simossa ja Pyhäjoella kehuttiin useaan otteeseen paikallista teollisuusosaamista. Seudun vahvaa teollista perinnettä ja kokemusta käytettiin ikään kuin kannattajien mainoslauseena hankkeen saamiseksi omaan kuntaan. Tilaisuuksissa kerrottiin pohjoisessa olevan "henkistä valmiutta" hankkeen vastaanottamiseen. Ruotsinpyhtäällä tilanne oli kuitenkin erilainen. Siellä pelättiin hankkeen toteutumisen aiheuttavan työvoimapulaa. Tällaiset työllisyyskommentit olivat hyvä esimerkki siitä, että hankkeeseen suhtautuminen liittyy hyvin monenlaisiin tekijöihin. Suhtautuminen hankkeeseen liittyy abstrakteihin tunnepuolen tekijöihin, mutta myös konkreettisiin omaa elämää koskeviin tekijöihin. Simossa ja Pyhäjoella puhuttiin taantumasta, teollisuus-työpaikkojen vähenemisestä ja alueiden asuttuna pysymisestä. Ruotsinpyhtäällä taas oli kommentteista nähtävissä Loviisan ydinvoimalan läheisyys. Toisaalta kommentoijat eivät välttämättä suhtautuneet negatiivisesti ydinvoimaan, mutta uusi hanke koh-tasi kovaa vastustusta. Loviisan ydinvoimala esiintyi monessa kommentissa ikään kuin tuttuna asiana, johon on jouduttu tottumaan.

Ruotsinpyhtään tilaisuuden kommenteissa huomautettiin yksilön aseman huomi-onottamisen tärkeydestä valtakunnallisessa päätöksenteossa. YVA-menettelyyn

osallistuminen katsottiin tärkeäksi. Kunnanvaltuuston päätöstä³ hyväksyä Fennovoiman hanke kritisoitiin vahvasti, koska Ruotsinpyhtää oli juuri liittymässä Loviisan kuntaan. Päätösmenettelystä valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka (Besvär över beslut 15.1.2010). Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituksen helmikuussa (Högsta förvaltningsdomstolens beslut 26.2.2010). Kunnanvaltuuston jäseniä syytettiin saariston asukkaiden unohtamisesta ja siitä, että saaristolaiset pakotetaan jättämään kotinsa.

Simon ja Pyhäjoen tilaisuuksissa taas painotettiin kunnan tärkeää roolia hankkeen onnistumisen kannalta. Kunnan päätöksentekijöillä nähtiin olevan vastuu kuntalaisista ja alueen kehityksestä. Simon ja Pyhäjoen tilaisuuksissa kannattajat korostivat lisäksi aluepolitiikkaa. Vastustajat esittivät Pyhäjoella kritiikkiä erityisesti PAP-hakemuksesta sekä keskustelun avoimuudesta. Simossa hankkeen vastustajat olivat huolissaan tulevaisuudesta, päätösten lyhytnäköisyydestä sekä tulevista sukupolvista.

Taloudelliset tekijät olivat erittäin vahvasti läsnä erityisesti Simon ja Pyhäjoen tilaisuuksissa ja varsinkin hanketta kannattavien puheenvuoroissa. Hanke nähtiin ehkä jopa yllättävän suurena taloudellisena asiana. Kommenteissa painottui taantumasta selviäminen, työpaikkojen säilyminen ja näin ollen myös alueen asuttuna pitäminen.

Huoli turvallisuudesta, elämän jatkuvuudesta ja asioiden tarkasta selvittämisestä oli kuitenkin sekä hanketta kannustavilla että vastustavilla henkilöillä. Kaikissa tilaisuuksissa oli kommenteissa havaittavissa epävarmuutta ja turhautumista, koska ei voitu tietää millaisen päätöksen valtioneuvosto tekisi ja mikä olisi ydinvoimalan sijoituskunta, jos ydinvoimala päätetään rakentaa. Hankkeen valmisteluilla nähtiin olevan myös vaikutuksia siinä tapauksessa, että laitosta ei rakenneta. Tämä tuli esiin esimerkiksi Ruotsinpyhtään tilaisuudessa, jossa pelättiin tehtyjen kaavamuutosten petaavan tietä tuleville hankkeille, vaikka Fennovoiman voimalaa ei rakennettaisikaan. Yleisön puheenvuoroissa oli siis nähtävissä toisaalta toiveikkuus, toisaalta taas epävarmuus.

Kunnan roolia päätöksenteossa ja paikallisten intressien turvaajana korostettiin vahvasti. Kunta on tärkeässä asemassa vuorovaikutuksessa hankevastaavan ja kuntalaisten välillä. Organisaatioista esimerkiksi Säteilyturvakeskus oli melko vähän esillä tilaisuuksien puheenvuoroissa.

Analyysi osoitti että ennako-oletuksia kannattajien ja vastustajien mielipiteistä kannattaa välttää. Sen lisäksi, että hankkeen kannattajat ja vastustajat pitivät samoja ai-

³ Ruotsinpyhtään kunnanvaltuusto teki myönteisen päätöksensä ennen kuulemistilaisuutta (Fennovoima 2009b). Pyhäjoen kunnanvaltuuston päätös 9.6.2009 (Fennovoima 2009c, ja Simon kunnanvaltuuston päätös 15.6 (Fennovoima 2009d).

heita tärkeinä, myös aiheiden painotukset saattoivat yllättää. Esimerkiksi Pyhäjoella hankkeen kannattajat esittivät enemmän kommentteja sijoituspaikasta, kun taas muissa tilaisuuksissa tilanne oli päinvastainen. Lisäksi paikkakuntien välillä oli huomattavissa eroavaisuuksia aiheiden painottumisessa, vaikka samat teemat olivat usein esillä eri tilaisuuksissa. Aiheiden painotuksiin voitaisiin ajatella vaikuttavan tilaisuuksien kulku, mutta myös informaation jakaminen ennen tilaisuutta. Näin ollen olisikin tärkeää tutkia asenteisiin vaikuttavia taustatekijöitä. Mielenkiintoinen jatkotutkimuskohde olisi esimerkiksi yleisen ydinvoimakeskustelun, kuten esim. lehtikirjoittelun, vertaileminen tilaisuuksien teemoihin.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti (1994) Laadullinen tutkimus. Tampere:Vastapaino.

Bertrand, Ina and Hughes, Peter (2005) Media Research. Methods, Audiences, Institutions, texts. New York: Palgrave.

Besvär över beslut (15.1.2010) i Helsingfors förvaltningsdomstol den 18.12.2009, 09/1139/2, Dnr 04004/09/2299, angående Lovisa stadsfullmäktiges beslut 13.5.2019 (81 §).

Fennovoima (2008a) Fennovoima aloittaa teknisen suunnittelun kolmella paikkakunnalla. 9.6.2008. <http://www.fennovoima.fi/uutiset/2008/Fennovoima-aloittaa-teknisen-suunnittelun-kolmella-paikkakunnalla> [Luettu 11.6.2009]

Fennovoima (2008b) Ydinvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostus. Helsinki: Fennovoima.

Fennovoima (2009a) Ydinvoimalaitoksen periaatepäätöshakemus. Helsinki: Fennovoima. http://www.tem.fi/files/21386/Periaatepaatoshakemus_Fennovoima_.pdf [Luettu 28.09.2010]

Fennovoima (2009b) Ruotsinpyhtää sanoi kyllä Fennovoiman hankkeelle. Tiedote. <http://www.fennovoima.fi/tiedotteet/ajankohtaista/ruotsinpyhtaa-sanoi-kylla-fennovoiman-hankkeelle> [Luettu 28.9.2010]

Fennovoima (2009c) Pyhäjoki haluaa Fennovoiman alueelleen. 10.9.2009 Tiedote. <http://www.fennovoima.fi/tiedotteet/ajankohtaista/pyhajoki-haluaa-fennovoiman-alueelleen> [Luettu 28.9.2010]

Fennovoima (2009d) Simolta vihreää valoa Fennovoimalle. 15.6.2009. Tiedote. <http://www.fennovoima.fi/tiedotteet/ajankohtaista/simolta-vihre-valo-fennovoimalle> [Luettu 28.9.2010]

Högsta förvaltningsdomstolens beslut 2010. Beslut givet 26.2.2010. Diariennr. 208/1/10.

Laine, Timo (2007) Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, Juhani ja Valli, Raine. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Loviisa (2010)

http://www.lovisa2010.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=10&lang=fi [Luettu 5.9.2010]

Nurmi, Anna, Kojo, Matti ja Litmanen, Tapio (2009) Yleisökysymyksiä vailla vastauksia. Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen laajennushankkeen yleisötilaisuudet Eurajoella 2008-2009. Sosiologian työraportteja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos.

Pylkkönen, Anne, Litmanen, Tapio ja Kojo, Matti (2008) Uuden ydinkeitaan etsintää. Fennovoiman ydinvoimalahankkeen YVA-ohjelmavaiheen yleisötilaisuudet Kristiinankaupungissa, Ruotsinpyhtäällä, Pyhäjoella ja Simossa. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Sosiologian työraportteja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

TEM 2009 PAP kuulutus. 15.4.2009

<http://www.tem.fi/index.phtml?s=3259> [Luettu 11.6.2009]

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Voimaosakeyhtiö SF 2009

http://www.voimaosakeyhtiosf.fi/portal/index.php?option=com_content&task=view&id=2 [Luettu 11.6.2009]

Ydinenergialaki 11.12.1987/990